

Arbetsmarknadsutsikterna

VÅREN 2018 SKÅNE LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2018–2019

 ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Text

Anna Hansen, Josef Lannemyr, Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen

Eftertryck tillåten med angivande av källa.

Arbetsförmedlingen 2018-06-13

Innehåll

Sammanfattning.....	5
1 Konjunkturläget i Skåne län	7
1.1.1 Högst andel positiva företag sedan 2007	9
1.1.2 Rekordmånga arbetsgivare planerar att rekrytera 2018	10
2 Prognos över sysselsättning och arbetslöshet.....	12
2.1.1 FÖRDJUPNINGSRUTA: Arbetskraftsbristens konsekvenser.....	19
3 Näringsgrenar.....	21
Fler jobb i alla branscher 2018	22
Industri.....	22
3.1.1 Fortsatt het byggarbetsmarknad i Skåne under 2018.....	26
Privata tjänster	28
3.1.2 Handel – optimism och hastig förändring	31
3.1.3 Transport – kompetensbristen tilltar	31
3.1.4 Hotell och restaurang.....	32
3.1.5 Information och kommunikation – blandad prognos	32
3.1.6 Finansiell verksamhet och företagstjänster – sysselsättningsökningen fortsätter	33
3.1.7 Personliga och kulturella tjänster – sysselsättningstillväxten fortsätter	34
Offentliga tjänster	35
3.1.8 Demografiska utvecklingen bakom stora personalbehov.	36
3.1.9 Ökad efterfrågan på offentliga tjänster fördjupar bristen på arbetskraft	37
Jord- och skogsbruk.....	39
4 Utbudet av arbetskraft	40
Befolkning och arbetskraft.....	40
4.1 Skånes befolkning fortsätter att växa	40
4.1.1 Tillskottet till befolkningen från personer med uppehållstillstånd minskar 2018 men förväntas öka 2019.	40
4.2 Fler barn och fler äldre i Skånes befolkning.....	41
4.3 Befolkningen i arbetsför ålder ökar 2019-2020	42
4.4 Arbetskraften i Skåne.....	44
Arbetskraften.....	44
Vad påverkar arbetskraftens storlek i Skåne 2018-2019?	44
Samband på arbetsmarknaden i Skåne, 16-64 år, 2016	44
Sysselsättningsgraden i Skåne stiger från låga nivåer	46

4.4.1	Lägst sysselsättningsgrad bland utrikes födda	46
4.4.2	Utrikesfödda kvinnor bidrar till ökad sysselsättningsgrad.....	48
5	Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen	49
5.1	Arbetslöshetens utveckling	49
5.1.1	Vilka faktorer påverkar arbetslöshetsnivån?	50
5.2	Arbetslöshetens sammansättning	51
5.2.1	Ungdomsarbetslösheten minskar snabbt i Skåne.....	51
5.2.2	Arbetslösheten bland utrikesfödda vänder nedåt	52
5.2.3	Arbetslösheten bland korttidsutbildade ökar 2018	52
5.3	Antalet arbetslösa i utsatt ställning fortsätter att öka.....	54
5.3.1	Antalet med kortare och längre tid i arbetslöshet ökar	57
5.3.2	Utbildning – en vattendelare på Skånsk arbetsmarknad	58
	Låg utbildningsnivå försvårar matchningen	58
6	Fördjupningsruta: Var jobbar personer utan gymnasieutbildning?	60
7	Utmaningar på länets arbetsmarknad	63
8	Bilagor.....	66
8.1	Bilaga 1 Metod och urval.....	66
8.2	Bilaga 2 Definitioner	67
8.3	Bilaga 3 Arbetslöshetens sammansättning	69
9	Bilagor.....	73

Sammanfattning

Stark ökning av antalet arbetstillfällen

Den internationella ekonomin befinner sig fortsatt i ett starkt konjunkturläge. Arbetsförmedlingens prognosunderökning ger uttryck för att den svenska högkonjekturen fortsätter att mogna, men tillväxttakten växlar ned något under 2019.

Vårens prognosundersökning visar att en majoritet av länets företag förväntar sig ökad efterfrågan på sina varor och tjänster. Företagen har expansiva anställningsplaner och flest nya jobb skapas inom offentliga tjänster, byggverksamhet samt finansiell verksamhet och företagstjänster. Detta leder till en stark arbetsmarknad och i år skapas närmare 13 000 nya arbetstillfällen. Även om konjekturen mattas av något under 2019 kommer det att skapas drygt 9 000 nya jobb. Under prognosperioden bedöms fler av de nya jobben gå till kvinnor än till män och detta bedöms bli tydligare under 2019 när den ekonomiska konjekturen mattas av. Då gynnas kvinnor eftersom sysselsättningsutvecklingen i kvinnodominerade branscher inte är lika konjunkturkänslig som i mansdominerade branscher.

Arbetslösheten minskar under prognosperioden

Arbetslösheten i Skåne bedöms sjunka under hela prognosperioden, fram till och med slutet av 2019. Under 2018 har arbetslösheten minskat både för inrikes och utrikesfödda. Under prognosperioden bromsas inflödet till arbetskraften något, samtidigt som efterfrågan på arbetskraft fortsätter att ligga på en hög nivå. Detta får effekten att antalet inskrivna arbetslösa kommer att minska under både 2018 och 2019. Antalet inskrivna arbetslösa beräknas uppgå till 59 200 under fjärde kvartalet 2018 och 57 400 fjärde kvartalet 2019. Detta motsvarar en arbetslöshet på 9,1 procent fjärde kvartalet 2018 och 8,8 procent fjärde kvartalet 2019. Andelen arbetslösa har inte varit så låg i Skåne sedan 2009.

Paradoxen på den skånska arbetsmarknaden, brist på arbetskraft och hög arbetslöshet, kvarstår. Bristen på arbetskraft bedöms bromsa sysselsättningstillväxten framöver och obalansen mellan vad arbetsgivarna efterfrågar och den tillgängliga arbetskraften blir allt större. Detta försvårar matchningen och ökar risken för långtidsarbetslöshet.

Arbetsförmedlingen står inför tre viktiga utmaningar de närmaste åren:

Bidra till effektiv matchning

Bristen på arbetskraft har negativa konsekvenser för skånskt näringsliv och för offentliga verksamheter. I vårens undersökning uppger nästan fyra av tio privata arbetsgivare brist på arbetskraft. Störst är andelen inom bygg, transport samt information och kommunikation. Inom det offentliga uppger sex av tio arbetsgivare rekryteringssvårigheter. När arbetsgivare inte kan hitta personal resulterar det i att företag drar ned på sin produktion, tackar nej till ordrar och skjuter expansionsplaner på framtiden. Uteblivna rekryteringar ger också minskad service och lägre kvalitet i välfärden. Den stora bristen på arbetskraft bromsar

sysselsättningstillväxten och färre människor kommer i arbete. Det innebär i sin tur lägre skatteintäkter och tydligare press på välfärdens finansiering. Bristen på personal försvåras också av att arbetsmarknaden fortfarande är starkt könsuppdelad och en av lösningarna är breddade rekryteringar. Ett annat sätt att dämpa bristen är att snabbare nyttja kompetensen som finns bland arbetslösa som har utbildning eller yrkeserfarenhet från andra länder. Detta är en angelägen lösning eftersom bristen på arbetskraft inom många yrken är akut och det tar ofta längre tid att nyutbilda än att komplettera. Matchningen för de arbetslösa som saknar fullständig grundskoleutbildning innehåller ännu större utmaningar. Gruppen står ofta så långt ifrån arbetsmarknaden att de sällan ens gynnas av den goda konjunkturen. Arbetsförmedlingen behöver i detta sammanhang ett nära samarbete med de skånska kommunerna eftersom grundläggande utbildning är ett kommunalt ansvar.

Motverka långa tider i arbetslöshet

I april 2018 var antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 12 månader 26 900. Gruppen ökar både i antal och som andel av de arbetslösa. Att de ökar som andel beror på att i goda tider får personer som är arbetslösa, men egentligen står nära arbetsmarknaden snabbt jobb på nytt. För att pressa tillbaka långtidsarbetslösheten krävs en kombination av olika insatser, framför allt utbildning men också subventionerade anställningar. För att en arbetslös med hjälp av någon form av subvention ska få möjlighet att komma ut i arbete krävs ett fortsatt välfungerande samarbete med såväl näringslivet som med kommuner och landsting samt arbetsmarknadens parter. En ytterligare utmaning i sammanhanget är att minska skillnaderna i långtidsarbetslöshet mellan kvinnor och män, eftersom korttidsutbildade kvinnor löper långt större risker för långtidsarbetslöshet.

Underlätta etableringen på arbetsmarknaden

Utvecklingen för utrikes födda på arbetsmarknaden ser i flera avseenden positiv ut. Både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden bland utrikes födda ökar stadigt och är nu på de högsta nivåerna sedan 2005. Under senare år har sysselsättningsgraden dessutom ökat betydligt snabbare för utrikesfödda än för inrikes födda. Detta gäller särskilt bland de utrikesfödda kvinnorna. Ändå är 6 av 10 arbetslösa i Skåne födda utanför Sverige och av dessa är nästan tre av fyra födda utanför Europa. I gruppen arbetslösa som är födda utanför Europa finns en förhållandevis stor andel korttidsutbildade. För dessa individer som saknar grundskoleutbildning är det viktigt att de snabbt kommer i utbildning för att öka jobbchanserna. Dessutom är det extra viktigt just för korttidsutbildade att snabbt identifiera om de har arbetslivserfarenhet från yrken det är brist på i Skåne.

Samtidigt som det finns arbetslösa med kort utbildning, har nästan var tredje utomeuropeisk född arbetslös en eftergymnasial utbildning. För att bättre nyttja den kompetens som finns bland arbetslösa som har högskoleutbildning från andra länder gäller det att ännu snabbare identifiera och validera utländsk utbildning. Särskilt avgörande är det att bättre ta till vara erfarenheter och kompetenser hos utomeuropeiskt födda kvinnor. Att nyttja den arbetskraftsresurs som finns bland dessa kvinnor är viktigt, inte bara för sysselsättningstillväxten, utan också för ekonomisk självständighet. En snabbare etablering är också viktig då Skåne är beroende av detta tillskott eftersom antalet personer i arbetsför ålder som är födda i Sverige minskar.

1 Konjunkturläget i Skåne län

Fortsatt global högkonjunktur

Den internationella ekonomin befinner sig fortsatt i ett starkt konjunkturläge. 2017 ökade världshandeln och en synkroniserad tillväxt resulterade i den högsta globala tillväxten på flera år, vilket indikerar på fortsatt god konjunktur under 2018-2019. Samtidigt spretar utvecklingen allt mer då länder och regioner går i otakt och befinner sig i olika faser av konjunkturcykeln. Den svenska högkonjunkturen fortsätter att mogna och växlar ned i tillväxttakt under 2019.

USA fortsätter att agera draglok för den internationella konjunkturen och går mot ännu ett år av god tillväxt. Den amerikanska konjunkturuppgången har pågått i snart 9 år vilket innebär att perioden efter finanskrisen 2009 är en av de längsta kontinuerliga uppgångarna i landets historia¹. Under 2018-2019 stimuleras ekonomin av stora skattesänkningar vilket förväntas skruva upp tillväxten ytterligare². Skillnaderna mellan var i konjunkturen olika länder och regioner befinner sig är under 2018-2019 ovanligt stora mellan USA och den övriga västvärlden. USA har kommit klart längst i konjunkturcykel och flera räntehöjningar väntas 2019 för att minska risk för överhettning. I Europa, inklusive Sverige, är konjunkturen inte lika långt gången. Styrande räntor kommer att ligga kvar på runt noll eller därunder och fortsätta stimulera ekonomierna.

Kina – världens näst största ekonomi – fortsätter att leverera en tillväxt i enlighet med regeringens fastlagda budgetmål på "runt 6,5 procent"³. Samtidigt har världens näst folkrikaste land Indien åter fått upp tillväxtfarten efter ett svagt 2017 och har en av de snabbast växande ekonomierna på den globala arenan med över 7-procentig ökning av BNP. God tillväxt i de folkrikaste länderna är positivt för världshandeln som helhet och ger en indikation om att den ekonomiska maktbalansen håller på att förflyttas från Väst till Öst i en ganska snabb takt.

Fallande arbetslöshet i många länder

I denna positiva ekonomiska miljö har fallande arbetslöshet blivit något av en global trend. I Japan ligger arbetslösheten stadigt på under 3 procent och USA hade under

¹ Enligt amerikanska NBER (National Bureau of Economic Research) avslutades recesionsen efter finanskrisen i USA juni 2009 och sedan dess har ekonomin växt för varje månad. SEB Nordic Outlook s. 5, Maj 2018.

² SCB-Indikatorer mars 2018 s.21

³ SEB Nordic Outlook s. 22.

våren den lägsta arbetslösheten på 20 år. I Europa har Storbritannien den lägsta arbetslösheten sedan mitten av 1970-talet (under 4 procent)⁴ och i EU hade arbetslösheten i april 2018 minskat i alla medlemsländer utom Italien och Estland⁵. Bäst i klassen är Tjeckien (2,2 procents arbetslöshet) följt av Malta (3,4) och Tyskland (3,4). Inom EU har ledande indikatorer – som EU-kommissionens konjunkturbarometer – dämpats under 2018 fast från historiskt höga nivåer 2017. Denna något svagare utveckling bekräftas av BNP-siffror för första kvartalet 2018 som visar på en beskedligare tillväxttakt än under 2017, men ändå med en utveckling över den långsiktiga trenden⁶.

Tänkbara käppar i de ekonomiska hjulen saknas inte under 2018-2019. Ett eskalerande handelskrig mellan USA och dess handelspartners skulle påverka tillväxten i världsekonomin negativt. Särskilt för länder som Sverige vars BNP-utveckling är beroende av handel med utlandet. De ekonomiska effekterna av Storbritanniens utträde ur EU i mars 2019 samt olösta konflikter i Syrien, Jemen och på Krim beror på hur dessa politiska konflikter hanteras. I Europa har till exempel effekten av kriget i Syrien medfört en snabbt ökad flyktinginvandring som i sin tur resulterat i stängda gränser och ett ansträngt samarbetsklimat inom EU. Utvecklingen inom EU får direkt konsekvenser för Svensk ekonomi och handel då mer stängda gränser påverkar export- och pendlingsmöjligheterna negativt.

Goda jobbmöjligheter på andra sidan bron

Precis som den svenska ekonomin gynnas Danmark av en stark internationell konjunktur. Ökad export, låg ränta och köpstarka hushåll bidrar till en stabil högkonjunktur under kommande år⁷. Sedan 2013 har antalet sysselsatta i Danmark ökat med 180 000 personer och aldrig tidigare har så många danskar varit i arbete⁸. Den starka jobbtillväxten bidrar till en fallande arbetslöshet och i kombination med optimistiska hushåll och företag går Danmark in i en ekonomisk "boom-fas"⁹. Den starka danska konjunkturen och den starka danska kronkursen bör innebära goda förutsättning för ökad skånsk jobbpending under prognosperioden.

Sverige: Fortsatt god tillväxt men i långsammare takt.

De senaste månadernas statistik ger ingen entydig bild av vart konjunkturen befinner sig. Konjunkturinstitutets ledande barometerindikator har dämpats under våren 2018, men pekar trots nedgången på ett klart ljusare stämningsläge än normalt i ekonomin. En tolkning av läget är att Sverige har nått "peaken" i tillväxttakten, men konjunkturen är fortfarande stark och utvecklas väl om än inte lika snabbt framöver. Denna bild bekräftas i Arbetsförmedlingen prognosundersökningen för Skåne där den tidigare uppgången i företagens optimism nu planar ut, men ligger fortsatt kvar på en hög nivå.

⁴ "UK unemployment rate falls to fresh 1975-low". www.ft.com 20170712.

⁵ The unemployment rate recorded in April 2018 is the lowest rate recorded in the euro area since December 2008

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Recent_developments

⁶ SCB-indikatorer mars 2018, s.3.

⁷ Outlook for the danish economy – march 2018, <https://www.nationalbanken.dk>,

⁸ "Antalet löntagare högst någonsin i Danmark" News Öresund 2018-03-21

⁹ Outlook for the danish economy – march 2018, <https://www.nationalbanken.dk>.

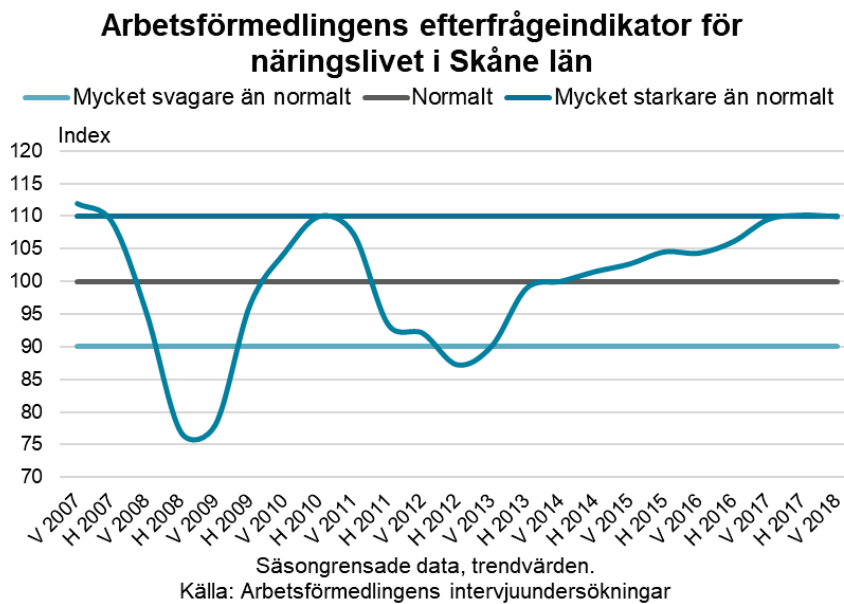
Svensk ekonomi har en längre period av uppgång bakom sig och BNP har ökat för varje kvartal¹⁰ sedan fjärde kvartalet 2012. Vad som varit drivkrafterna bakom ökningen har dock förändrats över tid. Under början av uppgången var drivkraften främst en stark inhemsk efterfrågan. Denna utveckling kulminerade 2015-2016 när den offentliga konsumtionen steg kraftigt i samband med det stora flyktingmottagandet. Även det kraftiga bostadsbyggandet har varit en viktig källa till svensk BNP-tillväxt under senare år¹¹. Nu minskar både investeringarna i bostäder och den offentliga konsumtionen. Ändå kommer ekonomin fortsätta att växa då exporten, som gynnas av stark internationell efterfrågan och en svag krona, tar över som draglok. Starka offentliga finanser och ett valår bidrar också till en expansiv finanspolitik som stöttar den ekonomiska tillväxten. Sammantaget fortsätter svensk BNP att utvecklas i god takt, men med en viss avmattning under 2019.

1.1.1 Högst andel positiva företag sedan 2007

Skånes näringsliv påverkas såväl av utvecklingen i den svenska ekonomin som utvecklingen i omvärlden. Under 2018 kommer högkonjunkturen att påverka de skånska företagen positivt. Arbetsförmedlingens prognosundersökning som genomförts under våren indikerar en mycket positiv stämningsbild. En majoritet av länets företag gör bedömningen att de möter en ökad efterfrågan på varor och tjänster både det kommande halvåret och de närmaste 12 månaderna. Få företag tror på en försämring. Den konjunkturindikator som räknas fram utifrån Arbetsförmedlingens intervjuundersökning återfinns i diagrammet nedan. Av diagrammet framgår att trenden är oförändrad. Den konjunkturförstärkning som började svagt våren 2013 har fortsatt i stadig takt. Vårens undersökning ger uttryck för att trenden håller i sig i och med att arbetsgivarna är fortsatt positiva.

¹⁰ I jämförelse med samma kvartal föregående år. Källa: SCB, nationalräkenskaperna, 2018.

¹¹ SKL, Ekonomirapporten, maj 2018. S.14., www.skl.se

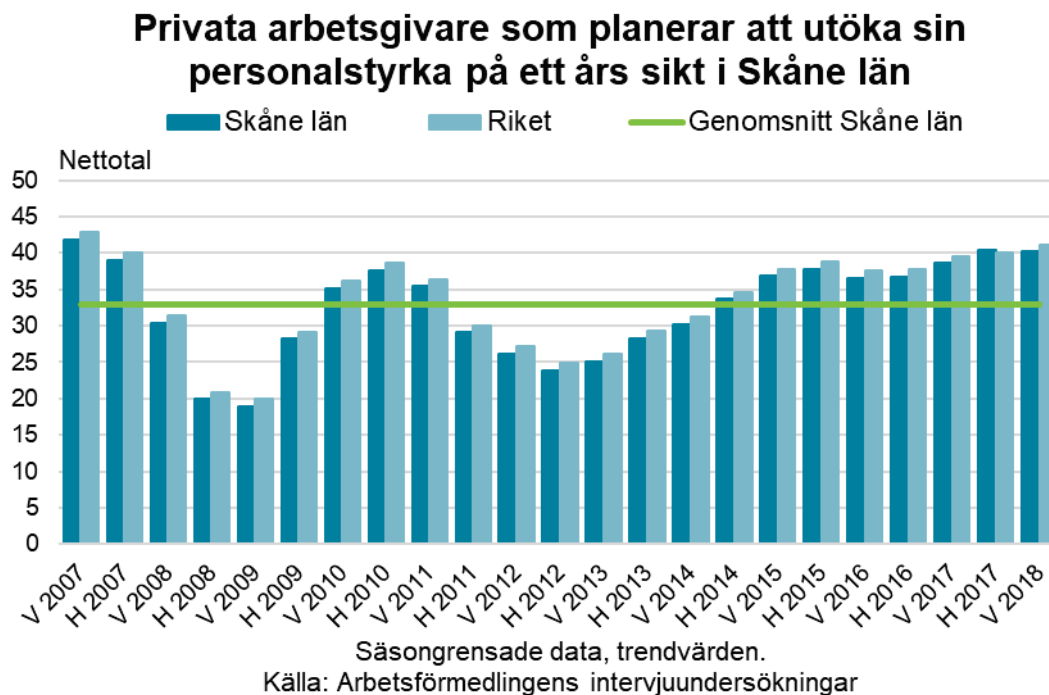

I vårens undersökning är andelen arbetsgivare som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster ökar i princip lika stor oavsett storleken på företaget (sett till antal anställda).

Särskilt positiv bild av efterfrågan om 1 år har företagen inom byggverksamhet samt utbildning, vård och omsorg, där 6 av 10 företag tror på en uppgång. Tillverkningsindustrin är fortsatt positiv och drygt hälften av företagen tror på en ökad efterfrågan. Även inom hotell och restaurang, information och kommunikation och jordbruk tror mer än fem av tio arbetsgivare på ökad efterfrågan på ett års sikt.

1.1.2 Rekordmånga arbetsgivare planerar att rekrytera 2018

En annan konjunkturindikator som baseras på Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar andelen företag som planerar att utöka sin personalstyrka på ett års sikt. Andelen visas i form av netttotal vilket är andelen företag som planerar att utöka minus de som planerar att minska (se nästa diagram). Mest expansiva planer syns inom industrin, byggverksamheten samt finansiell verksamhet och företagstjänster.

Resultatet från undersökningen visar att företagens anställningsplaner är högt över det historiska genomsnittet och i nivå med tidigare konjunkturtoppar. För offentligt drivna verksamheter är nettotalet strax under 50 procent.

2 Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

I detta avsnitt återfinns en prognos över utvecklingen av sysselsättningen och arbetslösheten i Skåne under 2018 och 2019. Gällande prognosen för sysselsättningsutvecklingen är den huvudsakliga källan drygt 1 200 arbetsgivares bedömningar om utvecklingen av deras anställda som vi fått genom Arbetsförmedlingens prognosundersökning. En annan viktig källa är SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik. När det gäller arbetslöshetsutvecklingen är Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik som är utgångspunkten för prognosen.

Stark ökning av antalet arbetstillfällen 2018 och 2019

Vårens prognosundersökning visar på en stark arbetsmarknad 2018 i Skåne och under året skapas närmare 13 000 nya arbetstillfällen¹². Även under 2019 ser det ut att skapas många nya jobb i Skåne, drygt 9 000. I jämförelse med höstens prognos har siffrorna reviderats upp. Utvecklingen har drivits av både en stark konjunktur och stor befolkningsökning. Sysselsättningsökningen under 2018 och 2019 bedöms bli något svagare än under 2016 och 2017, men det är en fortsatt stark arbetsmarknad med stor efterfrågan på personal.

¹² Begrepp som används i prognosen

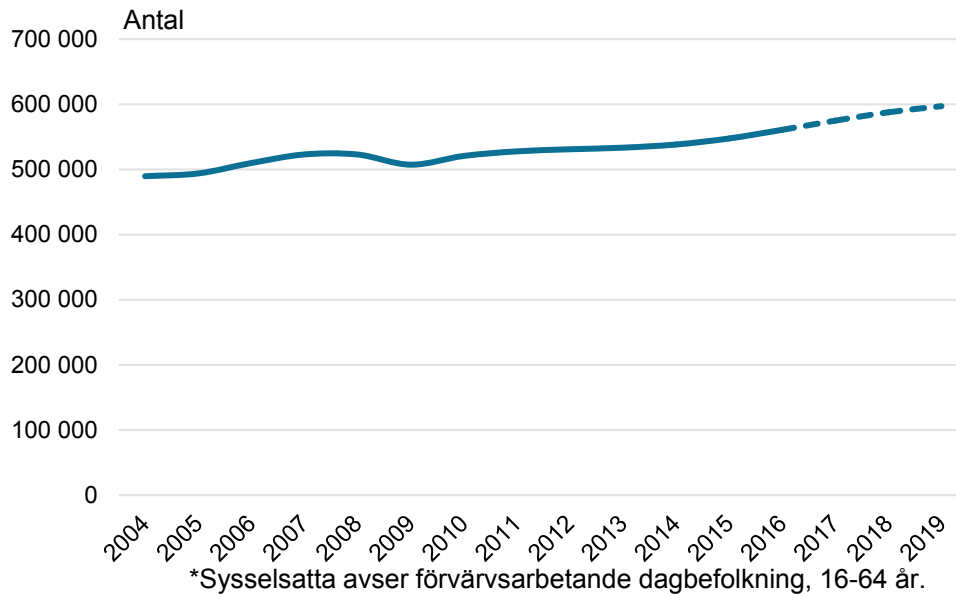
Sysselsatta (dagbefolkning) = förvärvsarbetande med arbetsplats i regionen eller arbetstillfällen i regionen

Sysselsatta (nattbefolkning) = förvärvsarbetande som är bosatta i regionen;

Inskrivna arbetslösa = summan av antalet individer, i åldern 16-64 år, som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen som öppet arbetslösa eller deltagare i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitets-stöd.

Arbetskraft = sysselsatta (nattbefolkning) + inskrivna arbetslösa.

Sysselsatta* 16-64 år i Skåne län prognos för 2017 - 2019

I slutet av 2016 hade 560 800 personer mellan 16 och 64 år sin arbetsplats i Skåne. Det motsvarar 12,2 procent av Sveriges sysselsatta (16-64 år). Arbetsförmedlingen bedömer att det under 2018 och 2019 totalt skapas 22 000 nya jobb i länet. I slutet av 2018 beräknas antalet sysselsatta i Skåne uppgå till 588 000 och i slutet av 2019 till strax under 597 000 personer. Den snabba uppgången av nya arbetstillfällen vittnar om en stark arbetsmarknad.

Under 2018 bedöms lite mer än hälften av de nya jobben gå till kvinnor och under 2019 bedöms drygt sex av tio nya jobb tillsättas av kvinnor. Den utvecklingen förklaras av att när den ekonomiska konjunkturen mattas av gynnas kvinnor relativt männen, eftersom sysselsättningsökning i kvinnodominerade branscher inte bromsas in lika kraftigt som i mansdominerade branscher. I branschgrupperna utbildning, vård och omsorg samt socialt arbete är 78 procent av de anställda kvinnor¹³. Detta är också branscher där efterfrågan på personal kommer att fortsätta att öka på längre sikt även när konjunkturen vänt neråt. Inom den mer konjunktürkänsliga industrin är däremot andelen kvinnor endast 26 procent.

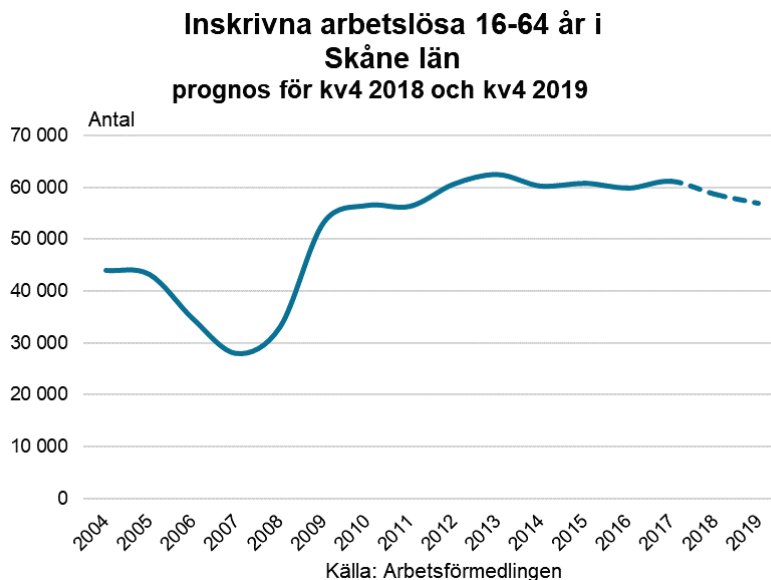
Utöver att kvinnor och män arbetar i olika branscher delas arbetsmarknaden också efter kön när det gäller i vilken sektor de arbetar. Av kvinnorna i Skåne arbetar hela 50 procent i den offentliga sektorn, vilken är mindre konjunktürkänslig än privata sektorn, medan andelen män som gör det samma är 20 procent.

Arbetslösheten minskar under prognosperioden

¹³ 2016

För första gången på närmare ett decennium bedöms arbetslösheten i Skåne sjunka mer varaktigt under prognosperioden. Tecknen på en minskning av arbetslösheten har blivit allt tydligare under 2018 och arbetslösheten har minskat både för inrikes och utrikesfödda. Prognosen om en fallande arbetslöshet förutsätter att konjunkturen fortsätter att vara stark under 2018-2019 samt att inga stora förändringar i inflödet till arbetslösheten äger rum.

Antalet arbetslösa väntas minska med 2 500 personer under 2018 och det totala antalet inskrivna arbetslösa kommer att uppgå till 59 200 under fjärde kvartalet 2018 och 57 400 fjärde kvartalet 2019. Detta motsvarar relativ arbetslöshet på 9,1 procent fjärde kvartalet 2018 och 8,8 procent fjärde kvartalet 2019. Andelen arbetslösa har inte varit så låg i Skåne sedan 2009.

I diagrammet ovan presenteras utvecklingen av antalet arbetslösa i Skåne under kvartal fyra åren 2004-2017. För kvartal fyra år 2018 och 2019 anges den prognostiserade utvecklingen. Trots en stark konjunktur har inte arbetslösheten minskat nämnvärt under 2015-2016. Detta förklaras av ett stort inflöde på arbetsmarknaden, vilket gör att antalet arbetslösa mer eller mindre har varit konstant. Att arbetslösheten inte stigit kraftigt bör istället tolkas som att den skånska arbetsmarknaden är och har varit mycket stark.

Under prognosperioden bromsas inflödet till arbetskraften något samtidigt som efterfrågan på arbetskraft fortsätter att ligga på en hög nivå. Detta medför att antalet inskrivna arbetslösa kommer att minska under både 2018 och 2019.

Skåne - en jobbmotor med många hästkrafter

Skåne fortsätter att vara ett av de län där jobben skapas i snabbast takt. Av den vänstra kartbilden framgår att den stora jobbtillväxten koncentreras till storstadslänen. Arbetsförmedlingen bedömer att 7 av 10 av alla nya arbetstillfällen under 2018 och 2019 kommer att skapas i Västra Götalands län, Stockholms län samt Skåne län.

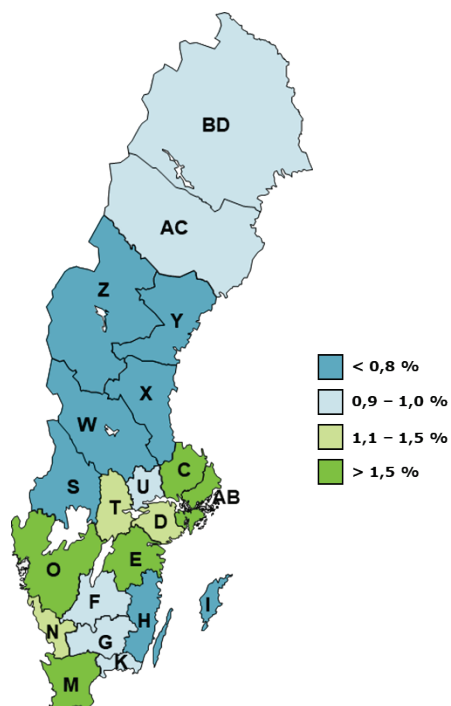
Sysselsättningstillväxten är högre i södra än i mellersta och norra Sverige. Utvecklingen kan beskrivas med att det sträcker sig en avgränsande linje söder om Värmland, Dalarna och Gävleborg. Norr om linjen är sysselsättningstillväxten svag och söder om linjen är sysselsättningstillväxten i huvudsak starkt positiv. Undantagen i sydligaste Sverige är östra delarna med Kalmar, Blekinge, Kronoberg och Gotland.

En förklaring till att sysselsättningstillväxten skiljer sig åt regionalt är att där tillväxten är svag krymper den inrikes födda befolkningen i arbetsför ålder, samtidigt som det endast sker en liten inflyttning. Detta gäller inflyttningen av såväl inrikes som utrikes födda. Länen med låg sysselsättningstillväxt har också svårare att attrahera personer som nyligen kommit till Sverige (nyanlända). Gruppen tenderar att söka sig till landets större städer där den växande tjänstesektorn finns samtidigt som tillgången till nätverk är större.

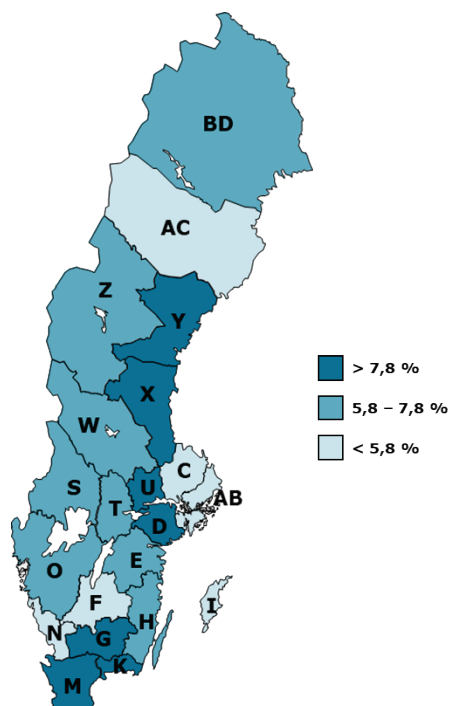
Att många nyanlända lockas till de större städerna kan också medföra att arbetslösheten ökar i och runt de större städerna. Det har i stor utsträckning gällt för Malmö – där arbetslösheten tidigare ökat trots starkt jobbtillväxt. Dock ser det nu som om trenden med ökad arbetslöshet vänt och arbetslösheten i såväl Malmö som i Skåne som helhet minskar nu.

Trots den minskande arbetslösheten kommer dock Skåne även under 2018 och 2019 att vara ett av de län i Sverige med högst arbetslöshet.

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2018 och kvartal 4 2019

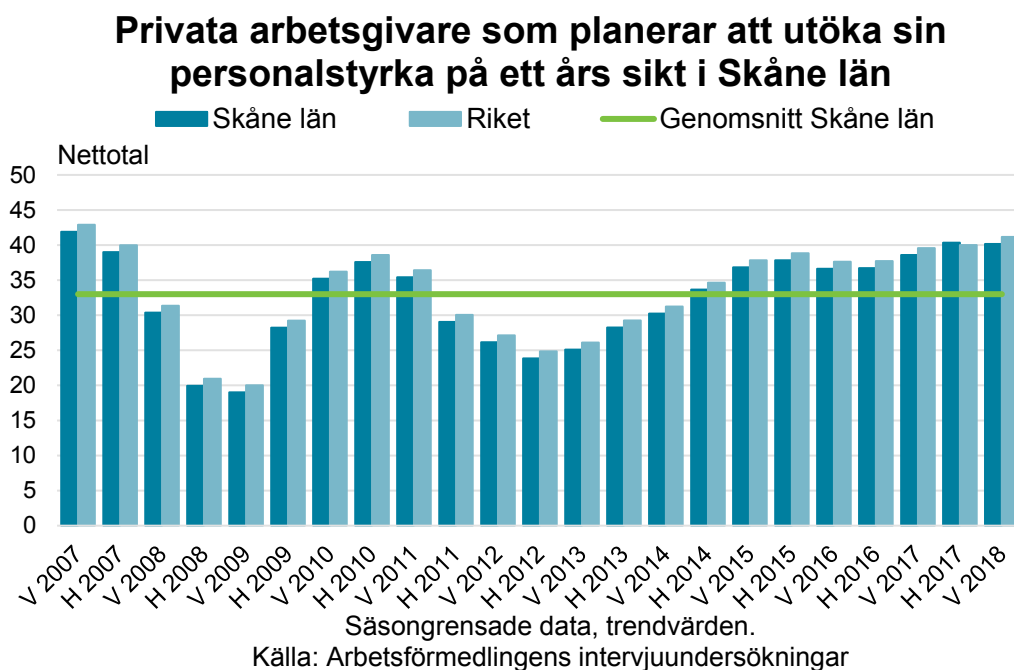
Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2019

AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrboten

Efterfrågan på arbetskraft

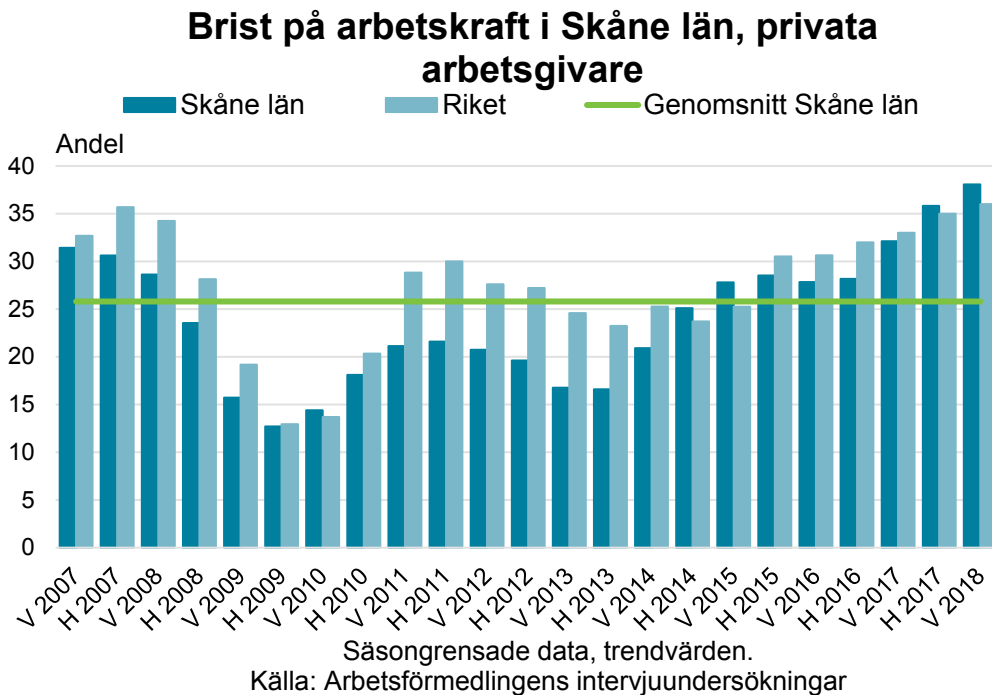
Det är fortsatt en stor andel av arbetsgivarna i vårens prognosundersökning som uppger att de planerar att öka antalet anställda. Uppgifterna från vårens undersökning är i nivå med de i höstas och således fortfarande de högsta sedan våren 2007. Mest positiva är *industrin* och *bygg* där nästan sex av tio arbetsgivare uppger att de kommer att vara fler anställda om ett år jämfört med nu. Även arbetsgivare inom branschgruppen *finansiell verksamhet och företagstjänster* är mycket positiva och hälften av arbetsgivarna tror på ökat antal anställda. Mest försiktiga är arbetsgivare inom branschgrupperna *personliga och kulturella tjänster* samt *jord- och skogsbruk* där mindre än en av tio arbetsgivare tror på ökat antal anställda nästa år jämfört med idag.

Den stora efterfrågan på arbetskraft har sedan några år inneburit och kommer att fortsätta att innebära omfattande brist på arbetskraft. På ett år sikt är det fortsatt viss eller påtaglig brist på en majoritet av de 185 yrken Arbetsförmedlingen gör prognos för. Störst andel privata arbetsgivare som uppger brist på arbetskraft de senaste sex månaderna finns inom *bygg*, *transport* och *information och kommunikation*.

Brist på arbetskraft beror ofta på för små utbildningsvolymer. Detta gäller bland annat utbildningar inom IT, många ingenjörsutbildningar, flertalet lärarutbildningar samt många utbildningar inom området hälso- och sjukvård. Orsakerna till att för få utbildas är många. Detta kan bland annat förklaras av lågt intresse bland ungdomar eller av att antalet utbildningsplatser är för få. Ytterligare skäl till brist på arbetskraft är svårigheten att hitta handledare till bygglärlingar eller andra nyutexaminerade såsom t.ex. AT-läkare.

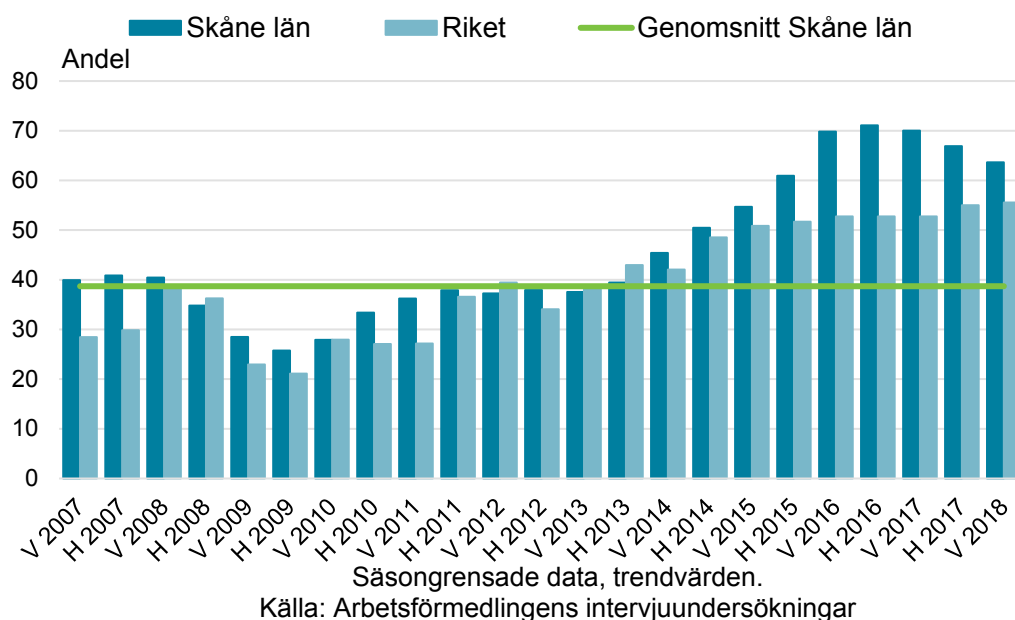
Andelen privata arbetsgivare som i vårens prognosundersökning uppger brist på arbetskraft är ovanligt hög (38 procent) och för andra prognosen i rad en bit över genomsnittet i riket (36 procent). Inte ens under den senaste bristtoppen 2007 var andelen privata arbetsgivare i Skåne som uppgav brist lika stor.

I vårens undersökning uppger sex av tio offentliga arbetsgivare att de haft svårt att rekrytera de senaste sex månaderna, vilket är något lägre än i höstas. Att andelen som minskat kan ha flera orsaker, till exempel att arbetsgivare gjort anpassningar och infört nya yrkesroller för att avlasta personal med legitimationskrav. Denna metod kallas ibland att "tratta ner" arbetsuppgifter. En annan förklaring kan vara att arbetsgivare vant sig så pass mycket vid bristen att det blivit det nya "normaltillståndet" och att arbetsgivarna därför inte i samma utsträckning ger uttryck för brist.

Andelen offentliga arbetsgivare som upplever brist har varit större i Skåne än i riket i samtliga prognoser sedan våren 2014.

Brist på arbetskraft i Skåne län, offentliga

Bristen på utbildad arbetskraft medför att matchningsläget kommer att bli besvärligt på både kort och lång sikt. För att arbetskraftsbristen ska avhjälpas måste gymnasievalen spegla behov på arbetsmarknaden och arbetsgivare arbeta med att göra sina arbetsplatser mer attraktiva. Många aktörer måste arbeta tillsammans mot målet att locka ungdomar att utbilda sig till bristyrken, men också i högre utsträckning få dem att stanna inom sina yrken.

Huvudansvaret för utbildningen av arbetskraft inom bristyrken ligger hos det reguljära utbildningsväsendet. Arbetsförmedlingen har genom arbetsmarknadsutbildning endast begränsade möjligheter att på ett påtagligt sätt förändra bristsituationen på arbetsmarknaden. Det är inom den reguljära utbildningen som de stora volymerna av utbildningsplatser finns.

2.1.1 FÖRDJUPNINGSRUTA: Arbetskraftsbristens konsekvenser

Bristen på arbetskraft får konsekvenser för länets arbetsgivare, samhällsekonomin och enskilda individer. För samhällsekonomin innebär bristen att jobb inte skapas och därmed blir sysselsättningstillväxten lägre än potentiellt. I praktiken är det arbetsgivare som inte kan utöka produktionen i den omfattning de vill eller tvingas tacka nej till ordrar. För den enskilde kan bristerna ta sig uttryck i sämre kvalitet i välfärden när en större andel av personalen inom t.ex. skolan saknar formell behörighet eller att tiden för att få en läkartid blir längre.

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning kartläggs dels hur rekryteringen påverkas av arbetskraftsbristen, men också vilka konsekvenser bristen får för arbetsgivarna. Den vanligaste följden av brist är att en rekrytering drar ut på tiden.

Av de arbetsgivare inom det privata näringslivet som upplevt brist vid rekrytering det senaste halvåret uppgav sex av tio att rekryteringen tog längre tid än normalt. Var fjärde arbetsgivare lyckades inte rekrytera alls. Var fjärde privat arbetsgivare uppgav också att de sänkte kraven på utbildning och var tredje uppgav att de sänkte kraven på yrkeserfarenhet. Drygt en av tio erbjöd högre löner.

Bland de offentliga arbetsgivarna som upplevt arbetskraftsbrist de senaste sex månaderna uppgav fyra av tio arbetsgivare att det tog längre tid än normalt att rekrytera. Tre av tio uppgav att de inte lyckats rekrytera. Tre av tio uppgav att de sänkte kraven på utbildning eller arbetslivserfarenhet. Knappt en av tio uppgav att de erbjöd högre löner.

Intressant att notera är att varken privata eller offentliga arbetsgivare uppger att de sänkt kraven på social kompetens. Arbetsgivarna är alltså i viss mån beredda att sänka kraven på utbildning och erfarenhet, men inte social kompetens.

Bristen på arbetskraft och långdragna rekryteringar får också konsekvenser för den befintliga personalen. Sju av tio av de privata arbetsgivarna uppger att den befintliga personalen fick jobba mer. Bland de offentliga arbetsgivarna var andelen fyra av tio. Detta kan ses som en naturlig åtgärd vid en produktionstopp, men om situationen fortgår under lång tid kan det leda till ökad ohälsa då hög arbetsbelastning kan leda till ökad stress. På sikt kan utbredd övertid leda till stora kostnader för samhället och för den enskilda genom ökade sjukskrivningar.

Var fjärde privat arbetsgivare som upplevt brist fick tacka nej till ordrar och nästan lika många fick skjuta expansion på framtiden. Nästan var femte uppger att de fick minska sin produktion eller service. Dessa konsekvenser påverkar företagen negativt och länet går minste om arbetstillfällen och skatteintäkter.

Drygt var femte av de offentliga arbetsgivaren angav att kvalitén i servicen försämrades och nästan lika många uppgav att produktionen och servicen minskade på grund av svårigheterna att få tag på arbetskraft. Detta sker i ett läge när efterfrågan på vård, skola och omsorg förväntas öka.

Eftersom bristen på arbetskraft får långtgående konsekvenser för länet är det viktigt att fortsätta att analysera problemet och undersöka hur arbetsgivarna jobbar för att hitta praktiska lösningar på rekryteringsproblemen. Att "tratta ned" enklare arbetsuppgifter och låta specialistutbildade fokusera på arbetsuppgifter som kräver just deras nivå på kompetens kommer sannolikt att bli vanligare framöver. Robotisering och digitalisering kan också vara ett hjälpmedel för att jobba mer effektivt och fördela personal till de uppgifter där personalen behövs mest.

3 Näringsgrenar

Skåne län har en varierad arbetsmarknad med tyngdpunkt på näringsgrenen privata tjänster, vilket ger Skånes arbetsmarknad en god tillväxtpotential. Till följd av att det bor många i länet finns en bred tjänstesektor som servar en växande befolkning med såväl privata som offentliga tjänster. Att näringslivsstrukturen är heterogen har också fördelen att sysselsättningsutvecklingen inte är beroende av någon enskild del av ekonomin. På arbetsmarknaden i länet finns de flesta näringsgrenar och yrken som är representerade i landet

Mellan åren 2004 och 2016 har sysselsättningstillväxten i Skåne län i genomsnitt varit 1,2 procent. Det är en något starkare tillväxt än riket som helhet där sysselsättningen ökade med i genomsnitt 1,0 procent under samma period. De andra två storstadslänen Stockholm och Göteborg hade under samma period sysselsättningstillväxter på 1,8 respektive 1,0 procent.

Arbetsmarknaden i Skåne län sysselsätter totalt 560 800 personer i åldrarna 16-64 år. Det motsvarar 12 procent av samtliga sysselsatta i riket. Av de sysselsatta i Skåne län har knappt en tredjedel sin arbetsplats i Malmö.

Branscherna inom den privata tjänstesektorn står för totalt 45 procent av samtliga sysselsatta i länet. Här ingår handel, transport, hotell och restaurang, information och kommunikation, finans och företagstjänster samt personliga- och kulturella tjänster. Näst störst är den offentliga tjänstesektorn med 35 procent av alla sysselsatta i länet. I den senare ingår utbildning, vård och omsorg samt civila myndigheter och försvar.

Den Skånska arbetsmarknaden är tydligt könssegregerad, vilket innebär att kvinnor och män arbetar i olika branscher som återfinns inom olika sektorer. Kvinnor har sakta börjat ta sig in i de mansdominerade yrkesområdena medan den motsatta trenden saknas för männen.¹⁴ Eftersom arbetsmarknaden är könssegregerad är det relevant att undersöka sysselsättningen könsuppdelat.

För kvinnor är det offentliga tjänster som sysselsätter flest (53 procent) medan privata tjänster endast sysselsätter 38 procent¹⁵. För männen gäller det motsatta, 17 procent arbetar inom offentliga tjänster och hela 51 procent inom privata tjänster.

Största enskilda bransch för kvinnor är vård och omsorg som sysselsätter 28,8 procent av alla kvinnor. Största enskilda bransch för män är finans- och företagstjänster som sysselsätter 16,2 procent av alla män.

¹⁴ SOU 2014:81, Yrke, karriär och lön – kvinnors och mäns olika villkor på den svenska arbetsmarknaden

¹⁵ Andelen avser andelen av alla sysselsatta som arbetar inom en viss bransch.

Andel förvärvsarbetande 16-64 år, totalt och per kön, efter grov näringsgren för Skåne län och riket 2016

Bransch	Skåne län		Riket			
	Andel av samtliga	Andel av kvinnor	Andel av män	Andel av samtliga	Andel av kvinnor	Andel av män
Jordbruk, skogsbruk o fiske	1,6%	0,9%	2,2%	1,3%	0,6%	2,0%
Tillverkning	10,9%	5,7%	16,1%	12,6%	6,2%	18,7%
Byggindustri	7,3%	1,4%	13,0%	7,1%	1,3%	12,6%
Handel	13,9%	12,3%	15,6%	12,3%	11,5%	13,0%
Transport	4,8%	2,1%	7,5%	4,8%	2,2%	7,2%
Hotell o restauranger	3,4%	3,5%	3,2%	3,6%	3,8%	3,4%
Informations- o kommunikationsföretag	3,5%	1,9%	5,0%	4,2%	2,5%	5,8%
Finans- o företagstjänster	14,6%	13,0%	16,2%	15,2%	14,0%	16,4%
Civila myndigheter och försvaret	5,1%	6,3%	4,0%	6,0%	7,1%	4,9%
Utbildning	12,0%	17,9%	6,3%	10,9%	16,7%	5,4%
Vård och omsorg	17,7%	28,8%	6,8%	16,9%	27,9%	6,5%
Personliga o kulturella tjänster	4,3%	5,0%	3,6%	4,3%	5,2%	3,4%

Källa: SCB

Fler jobb i alla branscher 2018

Prognosundersökningen ger en positiv bild vad gäller efterfrågan på arbetskraft. I princip alla branscher i undersökningen förutser ett ökat personalbehov det kommande året. Jobbtillväxten kommer vara störst inom branschgruppen privata tjänster, men även inom offentliga tjänster sker en stark ökning av antalet arbetstillfällen. Vidare spår IT och byggbranscherna en fortsatt kraftig sysselsättningsökning. Inom jord- och skogsbruk och industri bedöms ökningarna vara fortsatt blygsamma under 2018 och 2019.

Industri

Industrin gynnas av den goda internationella konjunkturen och går för högtryck även under 2018. Däremot är arbetsgivarna i prognosundersökningen betydligt mer försiktiga i sin bedömning för 2019. Fordonsindustrin - den sektor som går absolut bäst - är relativt liten i Skåne, vilket gör att industrin växer mindre starkt i Skåne än många andra håll i landet. Under 2018 och 2019 bedöms det skapas knappt 300 nya jobb inom industrin i länet.

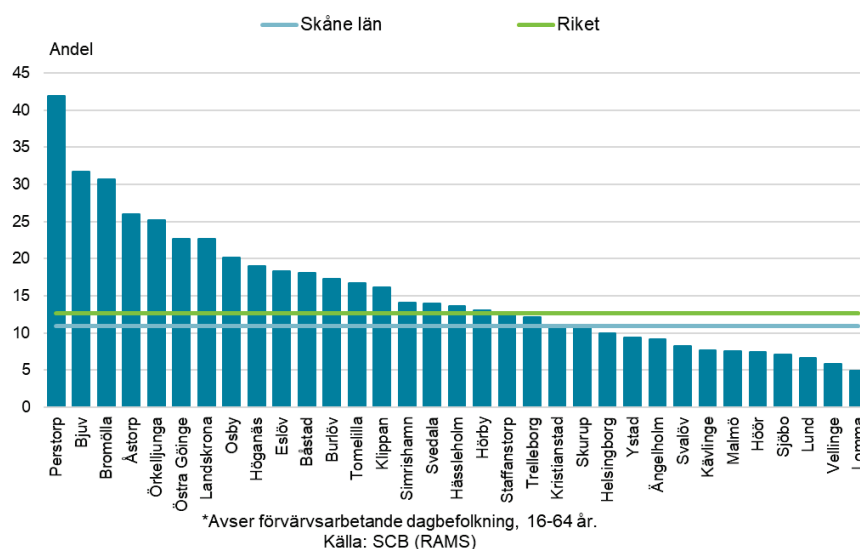
I Skåne står industrin för 10,9 procent av länets arbetstillfällen (12,7 procent i hela riket). Endast fyra län i Sverige har lägre industrisysselsättning än Skåne (Stockholms, Gotland, Jämtland och Uppsala län). Antalet arbetstillfällen inom industrin i Skåne är drygt 61 000.

Tillverkningsindustrin i Skåne har sin bas i produktion av livsmedel, maskiner, metaller och förpackningar. Beroende på vilken inriktning industriföretagen har, om de är inriktade på hemmamarknad eller export är de olika känsliga för konjunktursvängningar i exportländerna. Just nu finns det flera stora frågor på världssagendan som kan

komma att påverka de skånska exportföretagen; Brexit och förändringar i de Amerikanska importtullarna. Osäkerheten kring vad detta kommer att innebära för svensk export är stor.

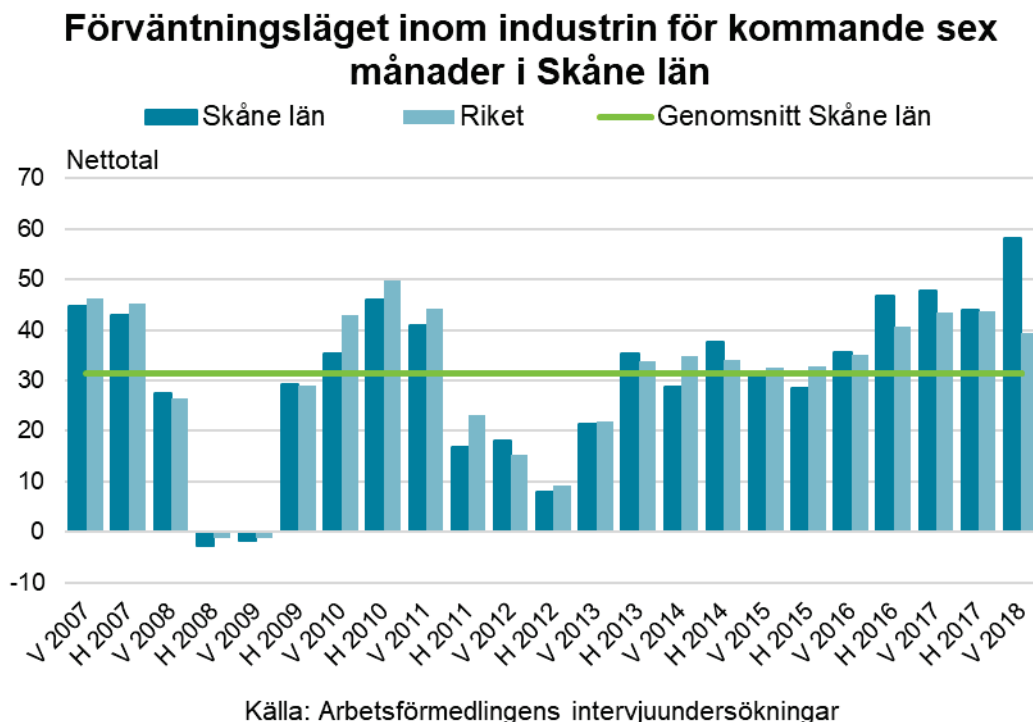
Industrisysselsättningen är ojämnt fördelad över länet och är störst i länets norra delar. Bland de Skånska kommunerna sticker Perstorp ut med 41,9 procent sysselsatta inom industrin, Bjuv med 31,7 procent och Bromölla med 30,7 procent. Även Landskrona, Osby, Åstorp, Örkelljunga och Östra Göinge och har en hög andel industrisysselsatta, över 20 procent. Länets största kommun – Malmö – har bara 7,5 procent sysselsatta inom industrin. Lägst andel i länet har Lomma med 4,9 procent.

Andel förvärvsarbetande* inom industrin per kommun i Skåne län 2016

Industrin går på högvarv

Industriföretagens svar i vårens prognosundersökning visar att förväntningsläget för de kommande 6 månaderna är det mest positiva på många år.

Trots att arbetsgivarna i prognosundersökningen uppger att de ser på framtiden med tillförsikt och tror på ökad efterfrågan av deras varor, uppger de att personalstyrkorna endast kommer att utökas måttligt. Det är istället vanligt att ta in bemanningspersonal och tidsbegränsade anställningar, eller att låta befintlig personal arbeta övertid vid ordertoppar. Trenden skiljer sig något mellan de olika grenarna av tillverkningsindustrin, men majoriteten är försiktigt positiva i sina anställningsplaner. Exempel på grenar som endast planerar för små personalökningar är kemi-, livsmedel-, metall- motorfordonsindustri. En av få industrigrenar med starkt positiva anställningsplaner är tillverkare av datorer och elektronikvaror. Sammantaget blir därför sysselsättningsökningarna små. Under 2018 bedöms antalet nya jobb inom industrin hamna runt 250 stycken och under 2019 bedöms antalet i princip vara oförändrat.

Delar av länets industrisysselsättning är koncentrerad till ett fåtal dominerande arbetsgivare som i sin tur ingår i stora multinationella koncerner. Detta innebär att den lokala arbetsmarknaden inom industrin är starkt beroende av enskilda arbetsgivares utveckling vilket är en osäkerhetsfaktor. Beslut om flytt eller förändringar i produktionen, fattas på en global nivå, vilket ibland kan ge oväntade och drastiska konsekvenser för den lokala arbetsmarknaden.

Fler bristyrken och fler arbetsgivare som upplevt brist

Det förbättrade läget för branschen syns också i att allt fler arbetsgivare uppger att de upplevt brist vid det senaste rekryteringstillfället. I vårens undersökning anger fyra av tio arbetsgivarna att de upplevt brist vid rekrytering det senaste halvåret. Det är en fördubbling på två år och tyder på snabbt ökade rekryteringssvårigheter inom industrin.

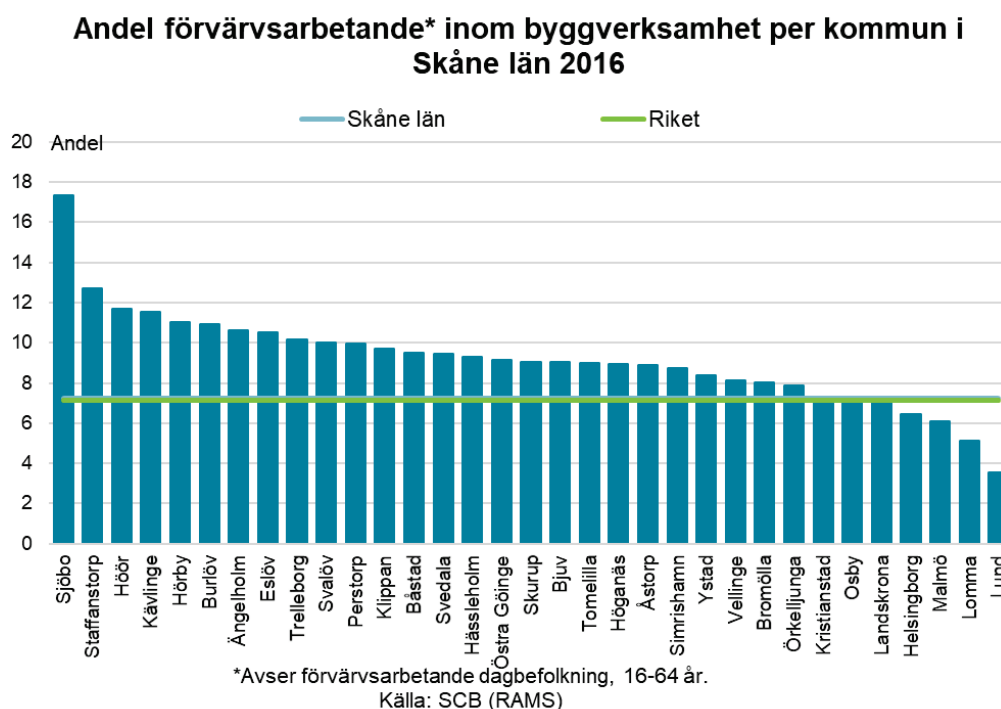
Trots att antalet sysselsatta har minskat under i princip hela 2000-talet, är listan på yrken och kompetenser som är svåra att rekrytera växande. Arbetsgivare har ofta svårt att hitta hantverksutbildade personer som har goda programmeringskunskaper eller särskilda licenser. En förklaring till att bristerna kvarstår är det låga intresset för gymnasieskolans industriprogram. Detta innebär att återväxten är liten eller i princip obefintlig sett i relation till pensionsavgångarna inom flertalet hantverksyrken inom industrin. Arbetsgivare har också svårt att hitta civilingenjörer, ingenjörer och tekniker. Vidare är företagssäljare med teknisk kompetens, ofta ingenjör, en bristvara.

Byggverksamhet

Arbetsgivarna inom byggbranschen är mycket positiva i sina anställningsplaner i år. Däremot är de betydligt mer försiktiga i sina bedömningar av anställningsplanerna för 2019. Sammantaget bedömer Arbetsförmedlingen att antalet arbetstillfällen fortsätter att öka i Skåne med totalt ca 2 000 nya jobb i år och nästa år trots att branschen fortsätter att präglas av allvarlig brist på arbetskraft.

I Skåne arbetade nära 41 000 personer inom byggverksamhet i slutet av 2016, vilket motsvarar 7,3 procent av de sysselsatta och i nivå med snittet för riket (7,1 procent). Andelen kvinnor som arbetar inom bygg är 9 procent, vilket motsvarar nästan 4 000 personer.

Sett över länet finns flest sysselsatta i Sjöbo – som är den kommun i Sverige med högst sysselsättning inom branschen. Nästan sju av tio inom byggbranschen arbetar med specialiserad bygg- och anläggningsverksamhet, vilket omfattar elektriker, VVS-arbetare, golvläggare, målare och andra hantverksyrkena inom näringen.

3.1.1 Fortsatt het byggarbetsmarknad i Skåne under 2018

Bostadsbyggandet har stigit kraftig tre år i rad, såväl i riket som helhet som i Skåne. Flera bedömare, däribland Sveriges Byggindustrier, tror dock på en kraftig inbromsning av bostadsbyggandet under 2018 och 2019¹⁶. Under de senaste tolv månaderna har priserna på bostadsrätter minskat med drygt sju procent i riket. Lägre priser innebär vanligen minskat intresse att bygga bostadsrätter. I Skåne har prisnedgången dock inte varit lika kraftig utan här har priserna minskat med endast 2,5 procent senaste tolv månaderna.¹⁷

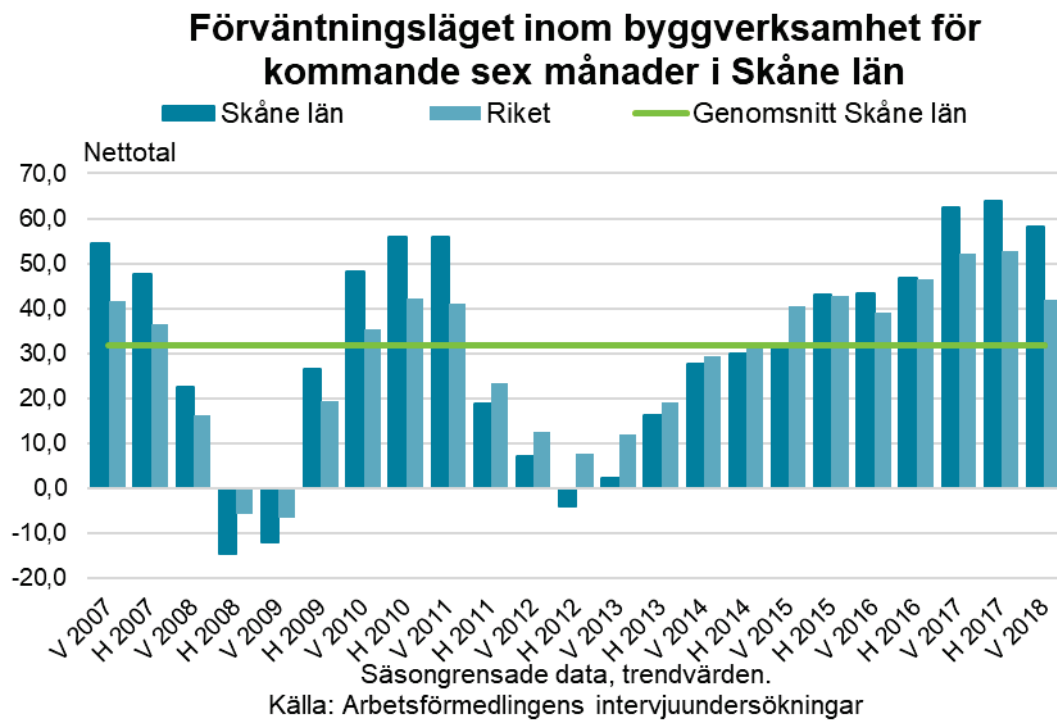
För Skåne är bilden dock annorlunda och framför allt mer positiv. SCB:s statistik över antalet påbörjade bostäder första kvartalet 2018 visar att antalet påbörjade flerbostadshus ökade svagt i Skåne (+1 procent) jämfört med samma kvartal 2017¹⁸. Flerbostadshus stod för drygt 80 procent av antalet påbörjade bostäder i Skåne under första kvartalet i år. Antalet påbörjade småhus minskade kraftigare (-11 procent), men eftersom småhus är en så liten del av bostadsbyggandet hamnade det totala antalet påbörjade bostäder i Skåne på i princip samma nivå som samma kvartal föregående år (-1 procent). Utifrån att dessa påbörjade lägenheter, villor och radhus skall färdigställas, vilket tar sin tid, är det rimligt att anta att behovet av personal inom byggsektorn kommer att vara stort under hela prognosperioden.

¹⁶ Bland annat har amorteringskrav införts i flera steg och bankerna har även skärpt inkomstkraven vid bostadslån. När färre har råd att ta sig in på bostadsmarknaden eller att byta till större bostad, samtidigt som många oroar sig för stigande bolåneräntor och eventuella prisfall dämpas vanligen efterfrågan från hushållen. När detta sker samtidigt som utbudet av bostadsrätter ökar pressas bostadspriserna.

¹⁷ Svensk Mäklarstatistik, 2018-05-16.

¹⁸ Däremot minskade antalet påbörjade flerbostadshus i Malmö med en tredjedel (-33%). I riket som helhet minskade antalet påbörjade flerbostadshus med en fjärdedel (-25%) första kvartalet i år jämfört med föregående år.

I vårens prognosundersökning är arbetsgivarnas förväntningar på efterfrågan på deras varor och tjänster det kommande halvåret på en mycket hög nivå, och högt över riket som helhet. En viss dämpning har skett i vår jämfört med de två föregående prognosundersökningar, men nivån på arbetsgivarnas förväntningar är fortfarande mycket höga.

Sex av tio arbetsgivare uppger att de upplevt brist vid rekrytering de senaste sex månaderna, vilket är en hög andel historiskt sett. Som konsekvens av bristen uppger sju av tio arbetsgivare som uppgett brist att befintlig personal fått arbeta mer. Hälften har fått tacka nej till ordrar och nästan var tredje arbetsgivare att planerad expansion har fått skjutas på framtiden.

I princip är det brist på samtliga yrken inom byggbranschen och det gäller såväl yrken på gymnasienivå som tekniska yrken på högskole-/universitetsnivå.

Arbetsgivarna i vårens prognosundersökning är mycket positiva för innevarande år och antalet sysselsatta bedöms öka med knappt 1 700 i år. Inför 2019 uppger arbetsgivarna i prognosundersökningen att de är betydligt mer försiktiga i sina anställningsplaner och prognosen för antalet sysselsatta sätts därför till drygt 300 under 2019. Det är en kraftig inbromsning av ökningen av antalet jobb, men ingen minskning av antalet anställda.

Utländsk byggarbetskraft

Undersökningen omfattar endast arbetskraft som är anställd av bolag registrerade i Sverige. Därför ingår inte utländsk byggarbetskraft som är anställd av utländska företag, vilket t.ex. kan ske i form av underentreprenörer till svenskregistrerade byggbolag.

Privata tjänster

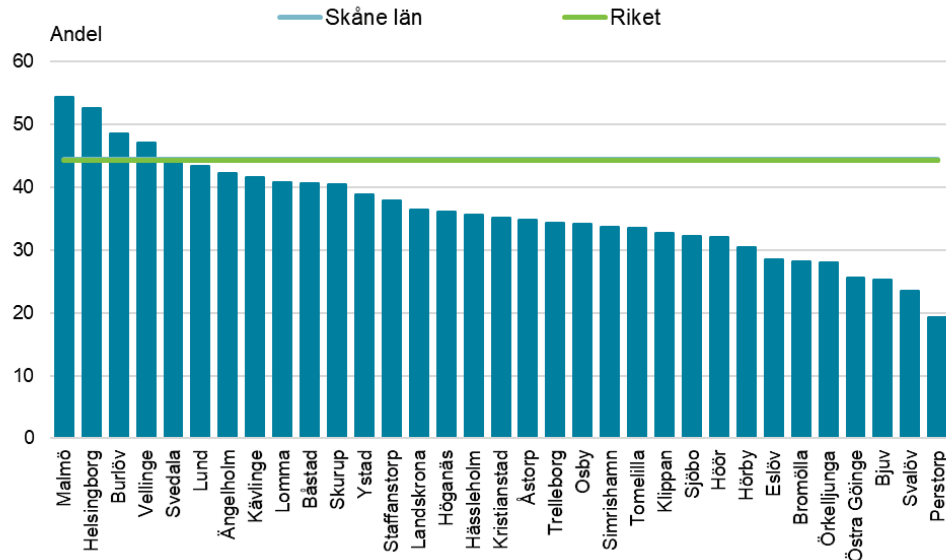
Den privata tjänstesektorn fortsätter att vara något av en jobbmotor under 2018 och 2019 och flera av delbranscherna visar på tydlig optimism. Snabbast växer information och kommunikation samt företagstjänster. Vidare talar ökad sysselsättning för fler hushåll med bättre ekonomi och därmed för fortsatt efterfrågan på restauranger och hotell och ökad konsumtion som gynnar handel. Sammantaget bedömer Arbetsförmedlingen att antalet arbetstillfällen inom sektorn kommer att öka med drygt 8 600 under 2018 och 2019.

Den privata tjänstesektorn är en mycket blandad samling av näringsgrenar. Sektorn rymmer branscher som handel, transport, hotell och restaurang, information och kommunikation, finansiell verksamhet och företagstjänster samt personliga och kulturella tjänster. Tjänstesektorn är personalintensiv och omfattar allt från jobb utan krav på formell utbildning till yrken som kräver längre högskoleutbildningar.

Av alla förvärvsarbetande i Skåne arbetar 45 procent inom den privata tjänstesektorn, vilket är i princip samma andel som i riket som helhet.

Den privata tjänstesektorn är störst i länets större städer och dess kranskommuner. På mindre orter blir efterfrågan för låg för att olika typer av tjänsteföretag ska kunna etablera sig. Det kan handla om allt från bankkontor till sushirestauranger.

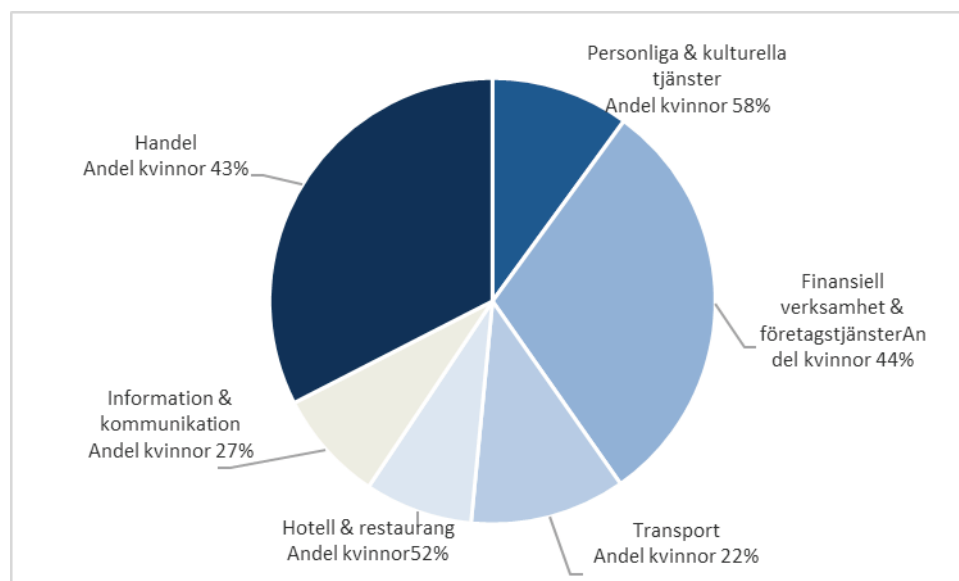
Andel förvärvsarbetande* inom privata tjänster per kommun i Skåne län 2016

*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.
Källa: SCB (RAMS)

Störst inom branschgruppen är handel samt finansiell verksamhet och företagstjänster som står för 33 respektive 30 procent av alla sysselsatta. Könsfördelningen skiljer sig kraftigt åt inom de olika delarna i privat tjänstesektor. Längst ifrån jämn könsfördelning på delbranschnivå är transport samt information och kommunikation.

Förvärvsarbetande inom respektive del av Privat tjänstesektor (dagbefolkning) samt andelen kvinnor inom respektive del, Skåne, 2016

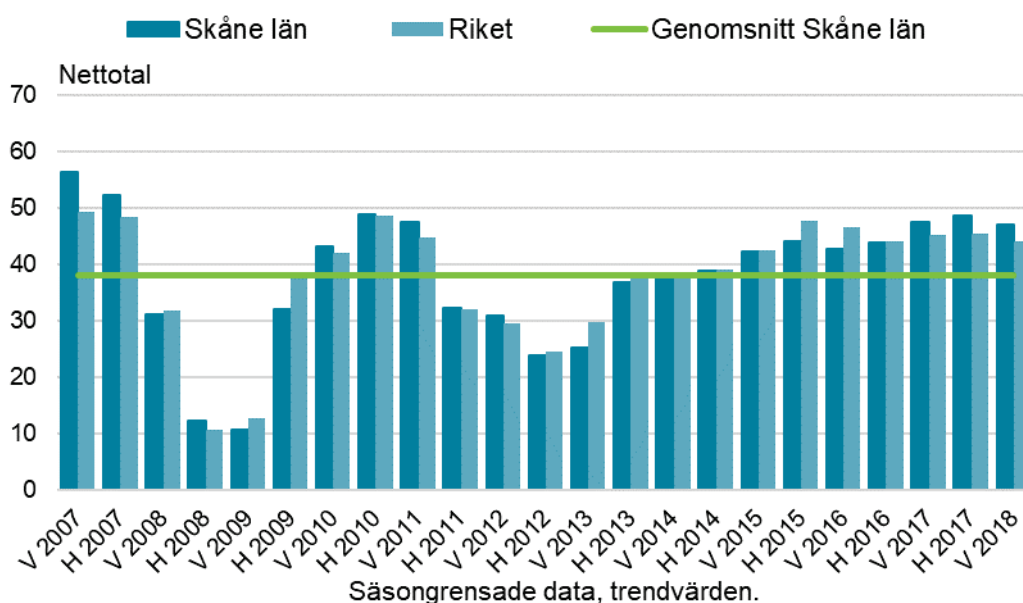

Källa: Förvärvsarbetande 16-64 år med arbetsplats i regionen 2015, RAMS, SCB

Den privata tjänstesektorn påverkas av såväl den inhemska efterfrågan som av exportefterfrågan. Den svenska tjänsteexporten utgör cirka en tredjedel av den samlade exporten, men sker i skymundan av den ”vanliga” varuförsäljningen. Delar av forskning och utveckling, turism, transporter och it är delar av tjänsteexporten som sedan några år växer snabbare än varuexporten¹⁹ och under 2018 gynnas av den starka globala konjunkturen.

Andelen företag som räknar med en större efterfrågan under de närmaste månaderna på ungefär samma nivå som vid det senaste prognostillfället. Den generellt goda utvecklingen på länets arbetsmarknad med stigande sysselsättning bidrar till att hushållens inkomster växer. Hur finanspolitiken utformas och därmed påverkar hushållens ekonomi och efterfrågan efter riksdagsvalet återstår att se.

Förväntningsläget inom privata tjänster för kommande sex månader i Skåne län

När det gäller den förväntade sysselsättningsutvecklingen är företagen i Arbetsförmedlingens prognosundersökning inom den privata tjänstesektorn generellt optimistiska. Enligt vårens prognosundersökning är den privata tjänstesektorn den sektor som skapar näst flest nya jobb under 2018. Arbetsförmedlingen räknar med att antalet arbetstillfällen inom privata tjänster ökar med knappt 5 300 jobb i år och med knappt 3 400 2019.

¹⁹ SCB- Indikatorer, juni 2016.

3.1.2 Handel – optimism och hastig förändring

Handeln är den största branschen inom den privata tjänstesektorn och sysselsätter knappt 78 000 personer i länet. Andelen kvinnor är 43 procent och andelen män är 57 procent. Branschen består av detalj- och partihandel samt handel och reparationer av motorfordon. Under åren 2011-2016 har antalet arbetstillfällen inom handeln ökat med i genomsnitt 700 per år, vilket gör branschen till en av Skånes verkliga sysselsättningsmotorer. Branschen genomgår just nu en strukturförändring där allt mer av handeln sker över Internet. Enligt Handelns utredningsinstitut (maj 2018) ökade e-handels omsättning med 16 procent under 2017²⁰. Att ökad e-handel skulle minska antalet anställda inom handeln syns inte i antalet anställda i branschen och inga sådana signaler syns i vårens prognosundersökning. Handeln i Skåne ser med tillförsikt på 2018 och 2019 och sex av tio företag tror på en ökad försäljning under prognosperioden och nästan fyra av tio tror på fler anställda.

Handelns utveckling är till stor del beroende av hushållens konsumtionsvilja och framtidsoptimism, vilken har stärkts under de senaste åren. Hushållens syn på den svenska ekonomiska utvecklingen är ljusare än normalt och svensken i allmänhet ser också positivt på sin egen situation. Denna ljusa syn på ekonomin i kombination med en historiskt låg ränta och ökande sysselsättning indikerar att det finns ett konsumtionsutrymme framöver.

Handeln och särskilt detaljhandeln är en mycket viktig inkörsport på arbetsmarknaden för ungdomar. Mer än hälften av de anställda finns i åldersintervallet 16-34 år. Att många unga får sin första yrkeserfarenhet här beror ofta på att det sker ständiga rekryteringar och att det ofta räcker med en gymnasieutbildning. Inom detaljhandeln har 22 procent av de sysselsatta en eftergymnasial utbildning.

Arbetsförmedlingens bedömning är att sysselsättningen inom handeln i Skåne kommer att utvecklas positivt under prognosperioden. Arbetsgivarna inom parti- och fordonshandeln tror på de största ökningarna av antalet anställda, medan arbetsgivarna inom livsmedelshandeln är mer försiktiga.

3.1.3 Transport – kompetensbristen tilltar

Skåne är genom sitt geografiska läge en plats där en stor del av Sveriges importerade och exporterade gods passerar på väg in eller ut från landet. Länet har även en omfattande partihandel som skapar sysselsättning inom transportnäringen. Under de senare åren har även en rad nya verksamheter inom lager och logistik etablerats i Skåne. Därtill kommer kollektivtrafiken där 250 000 personer varje dag använder Skånes kollektivtrafik. Under ett år görs drygt 160 miljoner resor med Öresundståg, Pågatåg, Krösatåg, regionbussar, stadsbussar och serviceresefordon²¹.

²⁰ Nyckeltal, Handelns utredningsinstitut, maj 2018, <http://www.hui.se/>

²¹ Skånetrafiken, <https://www.skanetrafiken.se/om-oss/vart-uppdrag1/>

Transportnäringen sysselsätter 27 000 personer i länet, varav 22 procent är kvinnor och 78 procent är män. Majoriteten av de sysselsatta arbetar med godstransporter. Branschen är tätt sammankopplad med industrin, byggbranschen samt handeln och påverkas starkt av konjunkturläget i dessa branscher. Arbetsgivarna i vårens undersökning är också mycket optimistiska och 45 procent tror på ökning av efterfrågan de kommande sex månaderna.

Majoriteten av allt gods som transporteras i Sverige fraktas med lastbil. Den mest dominerande åkeriverksamheten är bygg- och anläggningstransporter. Hälften av arbetsgivarna inom transport uppger i vårens prognosundersökning att de upplevt rekryteringssvårigheter senaste halvåret.

3.1.4 Hotell och restaurang

Näringen består dels av hotell- och annan övernattningsverksamhet, dels av catering-, kafé- och restaurangverksamhet. Branschen sysselsätter drygt 18 800 personer i länet och drygt hälften är kvinnor (52 procent). I Skåne har branschgruppen haft en synnerligen stark utveckling under de senaste åren – och är framför allt koncentrerad till Malmö-Lund regionen och i de populära turistområdena på Österlen (sydöstra Skåne), Bjärehalvön och Kullaberg (nordvästra Skåne).

Antalet sysselsatta inom hotell- och restaurangbranschen har ökat med nästan 600 personer per år under perioden 2011-2015, vilket motsvarar en total ökning om 18 procent under perioden. Hushållens starka ekonomiska sits i kombination med trenden att vi äter mer ute och lägger en större del av vår disponibla inkomst på kaféer och restauranger är viktiga förklaringar till branschens framgång. Den goda utvecklingen inom turismen och en fortsatt svag krona talar också för att hotellbranschen kommer att anställa fler personer under prognosperioden.

Arbetsgivarnas svar i Arbetsförmedlingens prognosundersökning våren 2018 visar en positiv syn på framtiden och sju av tio tror på en ökad efterfrågan. Knappt var tredje arbetsgivare uppger i vårens prognosundersökning att de upplevt rekryteringssvårigheter det senaste halvåret. Trots bristen på arbetskraft bedöms antalet sysselsatta öka under prognosperioden.

3.1.5 Information och kommunikation – blandad prognos

Området information och kommunikation består av tre branschgrupper med helt olika verksamhetsinriktningar: Den första innehåller förlagsverksamhet, produktionsföretag inom TV och film samt radio- och tv-bolag. Den andra gruppen består av telekommunikationsbolag och den tredje gruppen består av IT-sektorn. Till IT-sektorn hör programvaruproducenter och datakonsulter samt informationstjänsteföretag. I denna grupp ingår också företag som utvecklar dataspel. Branschen sysselsätter 19 400 personer i Skåne, varav 27 procent är kvinnor och 73 procent är män. Sysselsättningsutvecklingen har skiftat kraftigt

de senaste åren. Under perioden 2010-2015 ökade branschens sysselsatta endast svagt, totalt 750 personer (+4,3 procent). Mellan 2015 och 2016 var sysselsättningsökningen istället mycket kraftig och på endast ett år ökade antalet sysselsatta med 1 300 personer (+7,2 procent).

Utsikterna för branschen är splittrade beroende på vilken delnäring som står i fokus. Förlagsverksamheten har knappt haft någon sysselsättningstillväxt alls. Telekommunikationstjänsterna har upplevt sysselsättningsökningar, men också kännbara minskningar, bland annat då företag flyttat från regionen. IT-sektorn noterar däremot en kraftig uppgång sedan flera år, men med en varierande tillväxttakt beroende på konjunkturläget. Ett antal nya företag kommer att etablera sig i Malmö-Lund-regionen under prognosperioden och efterfrågan på personal i länet bedöms öka kraftigt.

Av de arbetsgivare som svarat i vårens prognosundersökning uppger hälften att de har rekryteringssvårigheter. Att bristen är ett problem för en fortsatt expansion bekräftas också av att branschen i vårens prognosintervjuer. Mer än fem av tio arbetsgivare som upplevt rekryteringssvårigheter uppger att planerad expansion fått skjutas på framtiden och nästan var tredje uppger att de fått tacka nej till ordrar på grund av bristen på personal. Vidare uppgav sex av tio arbetsgivare att de fått minska produktionen eller servicen.

Arbetsförmedlingens prognosundersökning våren 2017 visar en positiv syn på framtidsutsikterna och rekryteringsplanerna. Sett över hela branschen räknar Arbetsförmedlingen med att antalet sysselsatta ökar med drygt 900 personer 2018 och nästan 400 under 2019.

3.1.6 Finansiell verksamhet och företagstjänster – sysselsättningsökningen fortsätter

Finansiell verksamhet och företagstjänster är den största branschgruppen inom den privata tjänstesektorn och sysselsätter 82 000 personer i länet. Andelen kvinnor som arbetar i branschgruppen är 44 procent och andelen män är 56 procent. Gruppen omfattar finans- och försäkringsverksamhet, fastighetsverksamhet, företag inom juridik samt ekonomi. Den omfattar också forskning- och utveckling inom vetenskap och teknik, uthyrning och fastighetsservice samt andra stödtjänster såsom bland annat bemanning och andra personalrelaterade tjänster.

Branschgruppen har upplevt ett kraftigt uppsving under 2000-talet. En förklaring till sysselsättningsökningen är att det är allt vanligare att företag köper in kringtjänster som telefoni, lokalvård, bokföring etc. Dessa personer räknas då som sysselsatta inom den privata tjänstesektorn trots att arbetet utförs inom exempelvis industrin eller offentlig sektor. Bemanningsbranschen upplever vidare stark tillväxt eftersom det råder kompetensbrist i många sektorer.

Även de kunskapsintensiva tjänsterna har bidragit till tillväxten, vilka i första hand har en stark utveckling i länets västra del och då framför allt i Malmö-Lund regionen, som också har de flesta forsknings- och utbildningsinstitutionerna. Här finns många tjänsteföretag som är specialiserade mot forskning och utveckling. Närheten till Köpenhamn och Kastrup gynnar utvecklingen ytterligare i denna del av Skåne.

I vårens prognosundersökning uppger fyra av tio av arbetsgivarna inom näringen svårigheter att hitta rätt personal. Andelen som upplever brist har ökat under flera år.

Bemanningsföretag är ofta en väg in på arbetsmarknaden för unga och utrikesfödda. Mer än var tredje som jobbar i ett bemanningsföretag och är under 25. Andelen med utomeuropeisk bakgrund är betydligt högre här än genomsnittet på arbetsmarknaden (30 procent högre).²²

När det gäller den framtida sysselsättningsutvecklingen förutser Arbetsförmedlingen en positiv fortsatt utveckling under 2018 och 2019. Antalet branschsysselsatta bedöms öka med 1 500 personer under året och med drygt 900 under nästa år.

3.1.7 Personliga och kulturella tjänster – sysselsättningstillväxten fortsätter

Branschgruppen personliga och kulturella tjänster är en mycket blandad grupp. Gruppen består av flera helt olika områden som framför allt riktar sig till privata konsumenter. Sektorn sysselsätter 24 000 personer i Skåne och har haft en god sysselsättnings-tillväxt under perioden 2011-2016 (+9,7 procent), vilket motsvarar drygt 400 arbetstillfällen per år. Andelen kvinnor i branschen är 58 procent och andelen män är 42 procent.

Personliga och kulturella tjänster innefattar en rad verksamheter som har det gemensamt att de huvudsakligen riktar sig till privata konsumenter. Här ingår kultur-, idrotts- och fritidsverksamheter. Reparation- och underhåll av datorer, hårvård och annan skönhetsbehandling ingår också. Vidare ingår hushållsnära tjänster, det vill säga arbeten som utförs i eller i anslutning till bostaden. Sektorn har under senare år utvecklats positivt och understötts av politiska reformer. RUT-avdraget (Rengöring, Underhåll, Tvätt) har lett till ett uppsving för branschen och nyetablering av en mängd nya tjänstebolag som riktar sig mot privatpersoner. Sektorn har blivit ytterligare en möjlighet för utrikesfödda, och särskilt kvinnor, att ta sig in på arbetsmarknaden antingen genom att starta eget företag eller som anställda²³.

Eftersom branschen riktar sig mot privatpersoner är branschen starkt beroende av hur hushållens konsumtionsvilja utvecklar sig. Under prognosperioden bedöms det finnas utrymme för hushållen att öka sin konsumtion, vilket gynnar branschen. Arbetsförmedlingens prognosundersökning signalerar en relativt god sysselsättningstillväxt för branschgruppen som helhet.

²² Kompetensföretagen, 28 maj 2018, <https://www.kompetensforetagen.se/2018/05/battre-arbetsmarknad-med-kompetensforetag/>

²³ DN, 12 maj 2018. DN har beställt statistiken som redovisas i artikeln från SCB, <https://www.dn.se/ekonomi/kvinnliga-foretagare-skapar-jobb-for-utrikes-fodda/>

Offentliga tjänster

Den kraftiga ökningen av befolkningen i yngre och äldre medför att behoven inom vård, skola och omsorg fortsätter att öka under prognosperioden. Sektorn fortsätter dock att präglas av stora rekryteringsproblem vilket får konsekvenser för verksamheten. Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta inom sektorn kommer att öka med totalt drygt 11 000 personer 2018 och 2019.

Offentliga tjänster är den andra största sektorn i länet efter den privata tjänstesektorn. Mer än var tredje arbetstillfälle i Skåne räknas till den offentliga tjänstesektorn och i slutet av 2016 arbetade 195 200 personer i dessa branscher. Den största offentliga arbetsgivaren är Region Skåne med cirka 35 000 anställda.

Av de anställda inom offentliga tjänster är nästan 147 000 kvinnor och nästan 49 000 män. Andelen kvinnor är således 75 procent medan andelen män är 25 procent. Högst andel kvinnor finns inom vård, omsorg och sociala tjänster där andelen är 80 procent. Lägst är andelen inom offentlig förvaltning och försvar där andelen är 60 procent.

När befolkningen delas upp utifrån födelseregion kvarstår skillnader i andelen som arbetar inom det offentliga. Bland kvinnor med utländsk bakgrund har 45 procent sin sysselsättning inom offentlig sektor. I gruppen kvinnor med svensk bakgrund är andelen 47 procent. Bland män med utländsk bakgrund är det 18 procent som arbetar inom offentlig sektor. Bland män med svensk bakgrund är andelen 19 procent²⁴.

Antalet anställda har ökat snabbt och mellan 2011-2016 skapades nästan 24 000 arbeten inom sektorn, vilket motsvarar en ökning med elva procent. Antalet jobb på arbetsmarknaden som helhet ökade med sex procent under samma period.

Under prognosperioden kommer befolkningen i Skåne fortsätta att växa, särskilt i yngre och äldre åldrar, vilket innebär att fler kommer behöva anställa inom de offentliga tjänsterna om alla ska ha samma välfärd som idag. Arbetsförmedlingen prognostiserar därför en sysselsättningsökning med 5 700 personer per år inom den offentliga tjänstesektorn under 2018 och 2019.

Offentliga tjänster består i stort sett av tre delar.

- Offentlig förvaltning, inklusive försvar och socialförsäkring.
- Utbildning.
- Vård- och omsorg inklusive sociala tjänster.

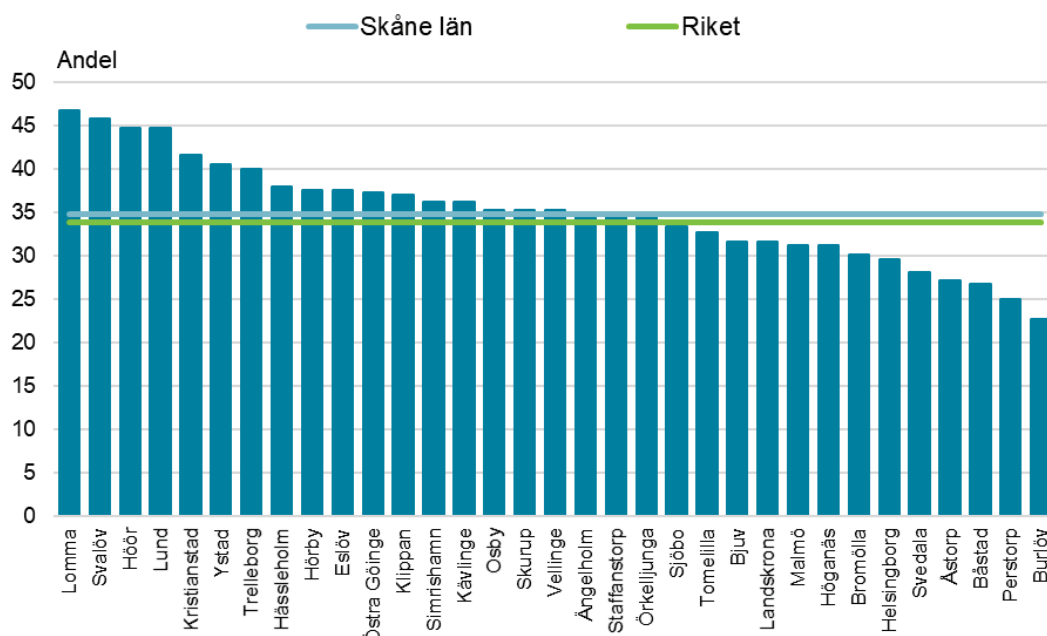
Vård- och omsorgssektorn inklusive sociala tjänster är den största delen av offentliga tjänster och sysselsätter nästan 100 000 personer i Skåne. I denna branschgrupp är Region Skåne länets största enskilda arbetsgivare, men majoriteten inom sektorn är anställda av någon av länets kommuner. En tredjedel av sektorns sysselsatta har en

²⁴ Statistiken tyder på att könet är en betydelsefull faktor för i vilken sektor män och kvinnor arbetar, medan skillnaderna beroende på nationell bakgrund är mindre.

privat arbetsgivare.²⁵ Åtta av tio som arbetar inom vård- och omsorgssektorn är kvinnor.

Störst *andel* sysselsatta inom den offentliga tjänstesektorn har Lomma kommun där 47 procent av alla jobb är inom branschen. Detta förklaras framför allt av att övriga sektorer är förhållandevis små eftersom en stor andel av de bosatta pendlar till en annan kommun för att jobba. Övriga kommuner i toppen har ofta sjukhus på orten eller andra större vårdanläggningar som i exempelvis Höör.

Andel förvärvsarbetande* inom offentliga tjänster per kommun i Skåne län 2016

*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

Källa: SCB (RAMS)

3.1.8 Demografiska utvecklingen bakom stora personalbehov.

Under perioden 2018-2019 bedöms den offentliga sektorn stå för drygt hälften av alla nya jobb. Detta gäller särskilt under 2019, då konjunkturen väntas bromsa in och de privata arbetsgivarnas anställningsplaner därför blir mer försiktiga. Samtidigt fortsätter det offentliga att expandera kraftigt. Anledningen till att jobbtillväxten inom det offentliga bedöms bli fortsatt kraftig är de ökade behoven som kommer av den demografiska utvecklingen.

Vad gäller demografin i Skåne län kännetecknas den sedan flera år av en snabbt växande befolkning. Befolkningen i Skåne växer genom att det föds fler än det dör, men framför allt genom migration från utlandet. Många av de som invandrat är i barnafödande ålder²⁶ vilket

²⁵ Region Skåne, <https://utveckling.skane.se/digitala-rapporter/mangfaldskartlaggning/skane/>

²⁶ Ekonomirapporten maj 2017, Sveriges Kommuner och Landsting, 2017.

kommer öka barnafödandet ytterligare. På lite längre sikt närmar sig också de stora fyrtio-talistkullarna de äldre där behöver mer hälso- sjukvård och äldreomsorg. De stora förändringar som sker i befolkningssammansättningen ställer höga krav på stora delar av den offentliga tjänstesektorn och kommer att göra så ett antal år framöver.

Vad gäller den finansiella situationen står länets kommuner inför stora utmaningar. Skatteinkomsterna till följd av en ökande sysselsättning ökar, men det gör också utgifterna. De demografiska förändringarna innebär ökade kostnader inom nästan alla verksamheter. Ett ökat antal äldre kräver också organisatoriska förändringar och anpassningar inom vården och omsorgen. Vidare innebär det stora antalet personer som har en svag förankring på arbetsmarknaden (arbetslöshet, tillfälliga jobb eller timanställning) en stor utmaning för kommunerna, bland annat i form av de ekonomiska resurser som går åt till försörjningsstöd. Även Region Skånes situation kommer att bli ansträngd framöver. Antalet invånare i vårdtunga äldre ökar successivt. Detta samtidigt som moderna och mer kostsamma behandlingar också ökar kostnaderna. Därutöver finns ett betydande behov av investeringar i nya sjukhus med mera samtidigt som befintliga byggnader och anläggningar behöver rustas upp. För kommunernas del gäller det samma för förskolor och skolor med mera.

3.1.9 Ökad efterfrågan på offentliga tjänster fördjupar bristen på arbetskraft

I vårens prognosundersökning uppger fyra av tio av de intervjuade arbetsgivarna att efterfrågan på de offentliga tjänsterna kommer att öka. Barnomsorgen samt vård och omsorg utmärker sig som delar av det offentliga där efterfrågan väntas öka extra mycket under prognosperioden.

Bristen på arbetskraft har minskat något, men ligger fortfarande på en hög nivå. På frågan om upplevd brist vid rekrytering det senaste halvåret svarar nu sex av tio av de tillfrågade arbetsgivarna inom offentliga tjänster ja. Exempel på delsektorer där bristen uppges ha minskat är gymnasieskola och vuxenutbildning. Där har andelen som uppger att de upplevt rekryteringssvårigheter senaste sex månaderna minskat från fem respektive sex av tio i förra prognosundersökningen till fyra av tio nu.

Att arbetsgivarna ger uttryck för en viss minskning behöver inte nödvändigtvis bero på att det blivit lättare att rekrytera utbildad personal, utan kan bland annat bero på att arbetsgivarna ser brist som det nya "normalläget" och därför inte pratar om det lika mycket längre. En annan förklaring kan vara att arbetsgivare anställer personal med lägre utbildningsnivå för att frigöra tid så att till exempel lärare eller undersköterskor kan fokusera på sin egentliga arbetsuppgifter.

Andelen som upplevt brist är dock fortsatt höga och nio av tio arbetsgivare inom barnomsorg och grundskola uppger att de upplevt brist senaste sex månaderna. Det finns med andra ord mycket goda jobbmöjligheter inom ett stort antal yrkesområden inom näringsgrenen offentliga tjänster. Bristen leder också till att nya tjänster och yrkesroller skapas som exempelvis studiehandledare/modermålsstödare inom skolan och servicemedarbetare på sjukhusen. I många fall är dessa tjänster ett direkt svar på att det saknas legitimerad arbetskraft i den utsträckning som arbetsgivarna efterfrågar.

Jobbmöjligheter inom den offentliga tjänstesektorn

Jobbmöjligheterna framöver inom den offentliga sektorn är mycket goda. I synnerhet den kommunala servicen behöver ett stort tillskott av arbetskraft inom exempelvis förskola, grundskola och omsorg. Många i de stora yrkesgrupperna inom både skola och omsorg närmar sig pensionering, vilket gör att rekryteringsbehoven kommer öka ytterligare.

I takt med att bristen på undersköterskor ökar, är det åter större möjlighet till arbete för vårdbiträden. Det handlar då ofta om vikariat eller timanställningar eftersom många kommuner kräver undersköterskeutbildning för tillsvidareanställning. Det är därför fortfarande stor konkurrens om tillsvidareanställningarna för den som saknar gymnasieutbildning inom omvårdnad.

På många håll i länet har den omfattande bristen på förskollärare lett till att barnskötare återigen fått bättre jobbmöjligheter. På vissa håll i länet håller kommunerna dock fast vid att det krävs förskollärarytbildning för att få en fast tjänst inom barnomsorgen.

Inom den offentliga förvaltningen finns administration av landstings- och kommunala förvaltningar samt myndigheter som Försäkringskassan, polis, försvar och domstolsväsende. Verksamheterna är huvudsakligen lokaliserade till länets centralorter. Flera yrkesgrupper som är verksamma i den offentliga förvaltningen har tidigare mött en arbetsmarknad där arbetsgivarna var mycket återhållsamma med personalrekryteringar. Detta förändrades dock i samband med mottagandet av asylsökande under hösten 2015 och sedan dess konkurrerar kommuner och myndigheter om personalen. Ett relativt nytt fenomen som ser ut att vara ett resultat av bristen på socialsekreterare, är att bemanningsföretag nu förekommer inom branschen.

Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbruk är basnäringar och viktiga för länets ekonomi. Ur ett sysselsättningsperspektiv utgör dessa branscher små andelar av arbetsmarknaden och sysselsätter 1,6 procent av länets förvärvsarbete, motsvarande 9 000 personer. Andelen kvinnor är 29 procent och andelen män är 71 procent.

De geografiska skillnaderna i hur stor andel av de sysselsatta som jobbar inom jord- och skogsbruk är dock stora inom länet. Det råder en stor spridning från kommuner där mer än vart tionde arbetstillfälle är inom näringen (Svalöv), till kommuner där näringarna sysselsätter färre än en av hundra (Malmö). Medelåldern bland branschens sysselsatta är 50 år och därmed högst av alla branschgrupper. Nästan var fjärde förvärvsarbete är dessutom äldre än 64 år och därför är många åldersavgångar att vänta. Att ta över ett lantbruk är dock en stor investering och kan det vara en utmaning att få lönsamhet. Detta försvårar generationsväxlingen inom lantbruket framöver.

Trenden mot allt färre sysselsatta inom branschen har pågått i decennier och det är inte mycket som talar för att den trenden kommer att vändas radikalt. Antalet sysselsatta inom sektorn är svårbedömt eftersom de som arbetar på svenska lantbruk, men som är tillfälligt här och arbetar i t.ex. utländska bemanningsföretag inte ingår i den svenska sysselsättningsstatistiken. För 2018 och 2019 bedöms antalet sysselsatta i princip oförändrat.

Den ökade automatiseringen och datoriseringen har varit påtaglig under en lång tid och det har inneburit ökade krav på specifika bransch- och maskinkunskaper för att arbeta inom jord- och skogsbruket. Arbetsmarknaden är därför bra för de som har utbildat sig och har specialkompetenser inom naturbruk. Det gäller på såväl gymnasienivå som högskolenivå.

I vårens prognosundersökning uppger var tredje arbetsgivare att de upplevt svårigheter att rekrytera personal de senaste sex månaderna. Andelen är något högre nu jämfört med förra våren och betydligt högre än vad det varit i flera år innan dess. Detta visar att även branscher som inte i någon större utsträckning växer har fått det allt svårare att hitta kvalificerad arbetskraft.

4 Utbudet av arbetskraft

Befolkning och arbetskraft

4.1 Skånes befolkning fortsätter att växa

Enligt Region Skånes senaste befolkningsprognos, från november 2017, antas Skånes befolkning fortsätta att öka kraftigt under både 2018 och 2019 med cirka 16 000 personer båda åren. Denna befolkningsökning är visserligen en nedgång från toppåret 2016, men i ett historiskt perspektiv finns det få år när befolkningen ökat snabbare.

Ända sedan 1980-talet har Skånes befolkning vuxit snabbare än vad den gjort i riket som helhet. Detta kan till stor del förklaras av att det har varit fler som flyttat till Skåne från övriga Sverige, än de som flyttat från Skåne. Den historiskt stora befolkningsökningen under 2016 beror dock på flyktinginvandringen till Sverige under hösten 2015. Många i gruppen fick uppehållstillstånd under 2016 och räknades därmed in i befolkningen²⁷. Invandringen kommer även fortsättningsvis vara den huvudsakliga förklaringen till Skånes befolkning fortsätter att växa, men antalet personer förväntas minska under kommande år.

Den andra komponenten som bidrar till att Skånes befolkning ökar är ett positivt *födelsenetto*, dvs. att det föds fler personer än vad som avlider. De stora barnkullarna från det tidiga 1990-talet har nu nått åldrar där fruktsamheten är hög vilket borgar för höga födelsetal kommande år.²⁸

4.1.1 Tillskottet till befolkningen från personer med uppehållstillstånd minskar 2018 men förväntas öka 2019.

Att betydligt färre människor sökt asyl i Sverige under de senaste två åren jämfört med rekordåret 2015 beror inte på att människors behov av att söka skydd minskat. Enligt Migrationsverket beror det istället på förändrad svensk lagstiftning, som bland annat minskat möjligheterna för familjeåterförening samt minskade möjligheter att få permanent uppehållstillstånd. Flyktingöverenskommelsen mellan Turkiet och EU samt försvårade möjligheter för asylsökande att ta sig över gränserna i Europa är också orsaker till minskningen.²⁹

²⁷ Hur lång tid det tar från ansökan om asyl tills en person finns med i befolkningsstatistiken beror på handläggningstiden hos Migrationsverket och denna tid har varierat och för den som söker asyl idag tiden drygt ett år (Migrationsverkets senaste prognos, P5-17. 2017-10-25) Det innebär att den som söker asyl idag kommer med i befolkningen först i slutet av 2018 eller början av 2019. Under förutsättning att asylskälen är uppfyllda.

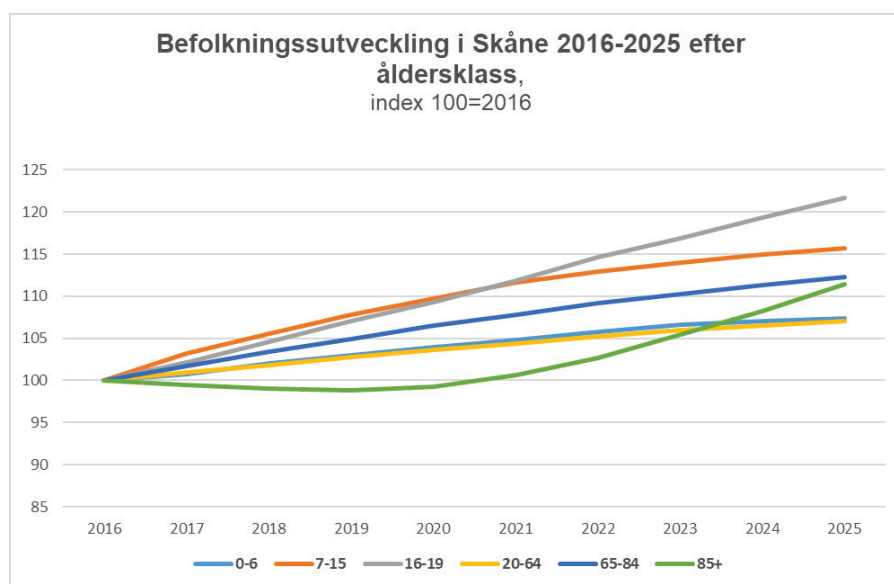
²⁸ Region Skåne, Befolkningsprognos 2017-2026 (https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/befolkningsprognos-2017-2026.pdf)

²⁹ Migrationsverket (<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2017/2017-01-01-Hogsta-antalet-asylbeslut-hittills.html>).

Under 2019 bedöms antalet asylsökande bli strax under 30 000 mot 23 000 2018.³⁰ Ökningen under 2019 förklaras av att andra EU-länder som Tyskland och Frankrike planerar en mer restriktiv lagstiftning där möjligheterna till familjeåterföreningar minskar vilket förväntas medföra att fler asylsökande söker sig till Sverige.

4.2 Fler barn och fler äldre i Skånes befolkning

Fram till 2025 kommer Skånes åldersstruktur att förändras markant eftersom det framför allt är barn i skolåldern och personer i åldrarna 80 år och äldre som förväntas öka mest. Detta kommer att innebära utmaningar i form av ökade kostnader och ökat personalbehov inom sjukvård, äldreomsorg samt förlossningsvård och förskolor mm (mer om detta i branschavsnitten).

Källa: Region Skåne samt egna beräkningar

Utöver de stora rekryteringsbehoven inom vissa offentliga yrken innebär den demografiska utvecklingen ett ökat investeringsbehov i förskolor, skolor, sjukhus och bostäder. Enligt beräkningar från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) behöver Sveriges kommuner en bra bit över 1 000 skolor och förskolor fram till 2021³¹. Försiktigt räknat och i relation till Skånes befolkning innebär det 130-150 nya skolor och förskolor de kommande åren.

Befolkningen ökar kraftigt i åldrarna sju och nitton år, men långsamt bland de åldrar där många jobbar (20-64 år). Detta innebär att gruppen som arbetar och betalar skatt blir allt mindre i relation till den övriga delarna av befolkningen. På bara några års sikt kommer därför den demografiska utvecklingen innebära stora finansieringsutmaningar för kommuner och landsting. Stora kostnader i relaterade till rekryteringar av ny personal och investeringar i faciliteter som till exempel förskolor och äldreboenden väntar. Skattehöjningar är ett troligt svar på framtida kostnadsökningar för kommunal- och landstingsverksamhet.

³⁰ Migrationsverkets prognos, Maj 2018 (www.migrationsverket.se)

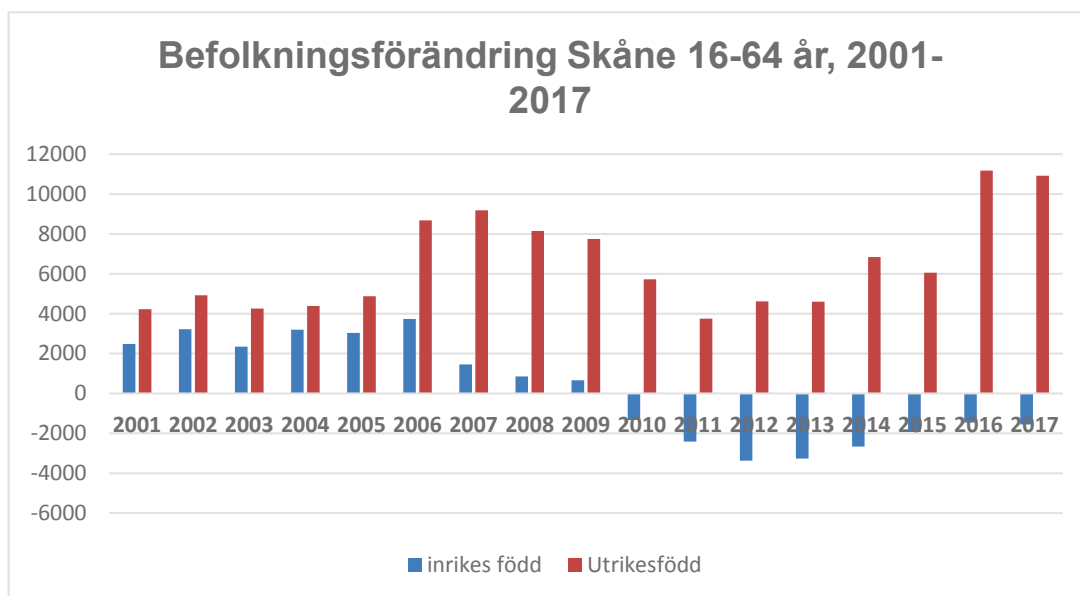
³¹ SKL, Ekonomirapporten maj 2018, www.skl.se

Under senare år har exempelvis alla landsting utom Stockholm höjt skatten för att klara ökade vårdkostnader³². Men för att upprätthålla en oförändrad kvalitet och bemanning i välfärden behövs också nya sätt att arbeta effektivare och smartare, det vill säga höja *produktiviteten* i offentlig tjänstesektor. Till exempel inom vården kan det handla om allt från att ta till vara på de möjligheter som kommer av digitaliseringen till att låta enklare arbetsuppgifter utföras av personal som saknar vårdutbildning.

Inom Skåne går utvecklingen mot allt större demografiska skillnader mellan stad och land där koncentrationen av unga i städerna ökar samtidigt som en allt mindre andel av Skånes äldre förväntas bo i de större städerna.³³ Detta innebär att utmaningarna också ser olika ut för länets kommuner. För vissa kommuner minskar befolkning i arbetsför ålder samtidigt som de får ökade kostnader för äldreomsorg. För de större städerna blir utmaningarna att investera i bostäder, förskolor och skolor och samtidigt attrahera kvalificerad personal.

4.3 Befolkningen i arbetsför ålder ökar 2019-2020

Av Skånes dryga 1,3 miljoner invånare i slutet av 2017 var 815 100 i åldrarna 16-64 år³⁴. Under 2018 räknar Region Skåne med att befolkningen i arbetsför ålder ökar med 8 000 personer. Att befolkningen växer i de åldrar då människor är aktiva på arbetsmarknaden (16-64) beror helt på inflyttningen från utlandet. De inrikes födda i dessa åldrar har minskat under sedan 2010 och bara under 2017 minskade gruppen med närmare 1 600 personer.

Källa: SCB, egna beräkningar

³² SKL Ekonomirapporten, maj 2018, s.6. www.skl.se

³³ Region Skåne, Befolkningsprognos 2017-2026 (https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/befolkningsprognos-2017-2026.pdf)

³⁴ SCB:s befolkningsstatistik).

I diagrammet ovan redovisas förändringarna befolkningssammansättningen i yrkesaktiv ålder efter härkomst i Skåne. Att beskriva förändringen är viktigt eftersom det är denna befolkning som utgör basen i arbetskraften och det tillgängliga utbudet på Skånes arbetsmarknad. Skånes befolkning i åldrarna 16-64 år har växt med 63 800 personer (8,3 procent) under den senaste tioårsperioden (2007 till och med 2017). Det är dock endast bland utrikesfödda som denna del av befolkningen växer sedan 2010. Under perioden ökade antalet utrikesfödda i åldersgruppen 16-64 år med nästan 79 00 personer. Samtidigt minskade antalet inrikes födda i åldersgruppen med 15 000 personer.

4.4 Arbetskraften i Skåne

Antalet personer som befinner sig på arbetsmarknaden kommer att fortsätta öka kommande år. Den som deltar på arbetsmarknaden räknas in i arbetskraften, antingen som arbetslösa eller sysselsatta (anställda och egna företagare). Att arbetskraften ökar beror främst på att antalet utrikesfödda i arbetsför ålder ökar.

Arbetskraften

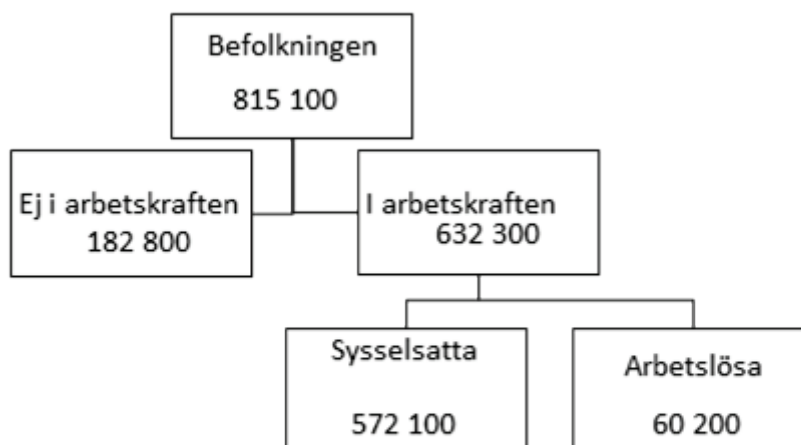
Arbetskraft består av den del av befolkningen i åldrarna 16-64 år som kan och vill arbeta. Dessa kan delas upp i de som har ett arbete och de som inte har ett arbete. Bland de som inte har ett arbete finns personer som är öppet arbetslösa eller deltar i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd.

På kort sikt kan ett kraftigt ökat arbetskraftsutbud leda till att arbetslösheten stiger. På längre sikt är ett ökat arbetskraftsutbud förutsättningen för långsiktigt högre sysselsättning. I prognosen benämns de som är mellan 16 och 64 år för personer i arbetsför ålder. *Arbetskraftsdeltagandet* är arbetskraftens andel av befolkningen i åldrarna 16-64 år.

Vad påverkar arbetskraftens storlek i Skåne 2018-2019?

Hur stor arbetskraften är förklaras av fler olika faktorer. Antalet personer mellan 16 och 64 år är grunden för arbetskraften och varierar beroende på årskullarnas storlek. De senaste årens stora ökning av arbetskraften förklaras dock helt av inflyttning från utlandet.

Samband på arbetsmarknaden i Skåne, 16-64 år, 2016³⁵

³⁵ Förvärvsarbetande 16-64 år (nattbefolkning), Skåne, 2016 SCB (RAMS). Inskrivna arbetslösa 4:e kvartalet 2016. Arbetskraften Skåne = sysselsatt nattbefolkning + inskrivna arbetslösa

Arbetskraftens storlek beror, som beskrivits ovan, på antalet personer mellan 16 och 64 år. Men det beror också på åldersfördelningen inom gruppen 16-64 år eftersom arbetskraftsdeltagandet varierar med ålder. Exempelvis är det endast en liten del av de 16 -19-åringarna som tillhör arbetskraften, eftersom majoriteten av dem går i gymnasiet. Från och med 20 års ålder ökar arbetskraftsdeltagandet och *etableringsåldern* - den ålder vid vilken minst 75 procent av befolkningen i en viss årskull förvärvsarbetar – är idag strax under 30 år³⁶. Utöver demografiska faktorer varierar arbetskraften med konjunkturen. När det är högkonjunktur och efterfrågan på arbetskraft är hög söker sig fler ut på arbetsmarknaden och därmed till arbetskraften. Sverige befinner sig nu i en högkonjunktur och därmed ökar den arbetskraften just nu i Skåne.

Nu och fram till år 2020 beräknas antalet personer strax över 20 år minska, eftersom det föddes få barn under andra halvan av 1990-talet. Det i sig påverkar arbetskraftens storlek negativt. Ett positivt tillskott till arbetskraften är istället de stora barnkullarna som föddes runt 1990 och idag är mellan 25 och 28 år. Många av dessa närmare sig etableringsåldern på arbetsmarknaden och kommer att utgöra ett positivt tillskott till arbetskraften kommande år.

Även högkonjunkturen kommer att bidra till att fler kommer ut på arbetsmarknaden, eftersom fler väljer/har möjlighet att ta ett arbete istället för att studera. Likaså innebär goda tider att person som inte tidigare aktivt sökt jobb, i viss mån återvänder till arbetsmarknaden³⁷.

Den dominerade effekten på arbetskraften är dock inflyttningen till Skåne från utlandet. Allt fler utrikesfödda skrivs in som arbetssökande och tillhör därmed arbetskraften. Eftersom den inhemskt födda befolkningen i åldersgruppen 16-64 år minskat i Skåne sedan 2010 har i princip hela ökningen av arbetskraften beror på att människor från andra länder flyttat till Skåne. Denna utveckling fortsätter under prognosperioden om än i avtagande styrka i och med att invandringen till Sverige minskar.

³⁶ "Unga vuxna börjar arbeta senare idag än för 30 år sedan", www.scb.se, Nr 2015:169

³⁷ I SCBs arbetslöshetsstatistik definieras latent arbetssökande som personer som vill och kan arbeta, men eftersom de inte har sökt arbete under de senaste fyra veckorna räknas de inte som arbetslösa. De utgör istället en del av befolkningen utanför arbetskraften. "Många unga bland latent arbetssökande" 2017-06-09, www.scb.se

Sysselsättningsgraden i Skåne stiger från låga nivåer

Trots den starka sysselsättningstillväxten har Skåne fortfarande den lägsta sysselsättningsgraden av samtliga län i Sverige, 69 procent mot riksgenomsnittet på 75 procent³⁸. Inkluderar gränspendlingen till Danmark är sysselsättningsgraden i Skåne någon procentenhet högre, men förblir ändå den lägsta i Sverige.

Att andelen sysselsatta fortfarande är låg i Skåne, trots flera år av stark efterfrågan på arbetskraft har flera olika skäl. Den viktigaste förklaringen är att det inte bara antalet nya jobb som ökat snabbt, utan arbetskraften har också ökat snabbt på senare år vilket innebär att sysselsättningsgraden förblir mer eller mindre oförändrad. Bryts sysselsättningsgraden ned på kön och födelseregion är det tydligt att vissa grupper i genomsnitt står längre från arbetsmarknaden.

Sysselsättningsgrad

Sysselsättningsgraden är den andel av befolkningen 16-64 år som har ett arbete. Sysselsättningsgraden är av stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen. När fler kommer i arbete kan samhället producera mer och BNP stiger. Samtidigt stiger hushållens arbetsinkomster, vilket ökar skatteintäkterna som i sin tur är kommunernas huvudsakliga inkomst. Därmed är sysselsättningsgraden direkt avgörande för välfärdens möjligheter och utveckling på lång sikt.

Ofta är politiska mål formulerade utifrån en viss nivå på arbetslösheten. Dock kan arbetslösheten vara låg och sysselsättningsgraden också låg. Detta eftersom arbetslösheten mäts i relation till arbetskraften och sysselsättningsgraden mäts i relation till hela befolkningen. Båda måtten är självklart relevanta, men sysselsättningsgraden fångar samhällsekonomin som helhet och är därför ett viktigare mått på sikt.

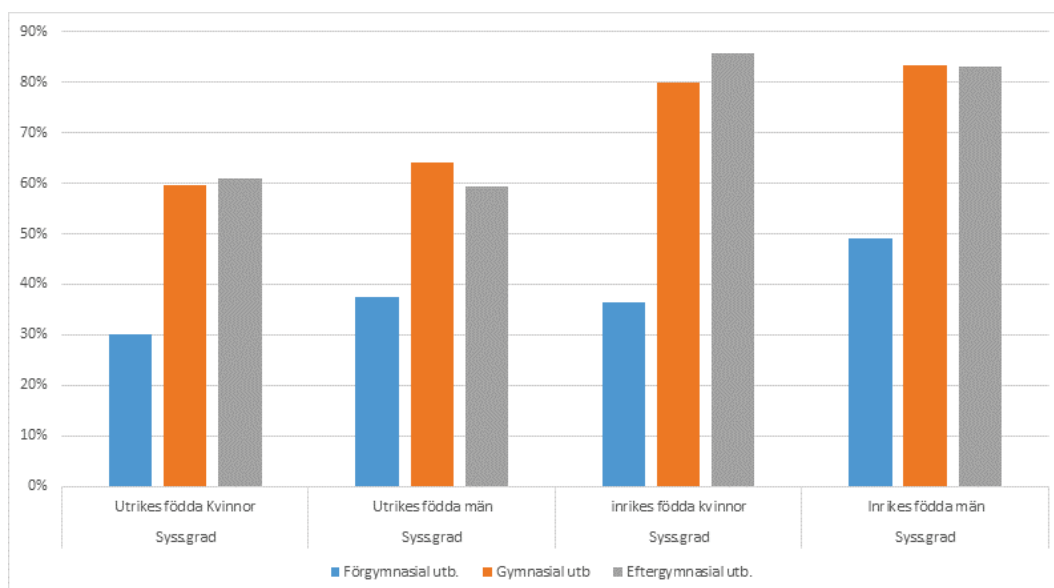
4.4.1 Lägst sysselsättningsgrad bland utrikes födda

Sysselsättningsgraden är betydligt lägre bland personer födda utanför Sverige och ännu lägre bland personer födda utanför Europa. Detta gäller både för kvinnor och män. Dock minskar skillnaderna om variabeln utbildning läggs till. Detta eftersom utbildning och då särskilt personer utan en gymnasieutbildning har en betydligt lägre sysselsättningsgrad än andra grupper.

Den största skillnaden finns mellan kvinnor födda i Sverige och utanför Sverige. Bland kvinnor födda i Sverige är det nästan åtta av tio som arbetar, medan för kvinnor födda utanför Sverige är det bara fem av tio. Här har Sverige en stor, och till stora delar outnyttjad, resurs att tillvarata.

³⁸ Avser år 2016 och 16-64 år, SCB (RAMS) samt befolkningsstatistik från SCB.

Sysselsättningsgrad i Skåne 2016 efter utbildningsnivå, kön, och härkomst.

Källa: SCB, RAMS, 2016

För personer födda i Sverige är det lite skillnad i sysselsättningsgraden mellan kvinnor och män med gymnasieutbildning eller högre utbildning. Bland personer som saknar gymnasieutbildning är sysselsättningsgraden betydligt högre för inrikes födda män än för inrikes födda kvinnor³⁹.

Inom Skåne finns det stora geografiska skillnader i sysselsättningsgrad. Ser man till Skånes fyra hörn⁴⁰ har Sydöstra Skåne högst sysselsättningsgrad och Sydvästra Skåne lägst. Högst sysselsättningsgrad har Lomma, Kävlinge och Svedala som alla har en sysselsättningsgrad nära 80 procent. Lägst sysselsättningsgrad i Skåne har Landskrona, Lund och Malmö. I fallet Lund förklaras den låga sysselsättningsgraden med att en relativt stor andel av befolkningen 16-64 år studerar och därmed inte är sysselsatta. I Landskrona är sysselsättningsgraden 65 procent och i Malmö 63 procent. Detta kan jämföras med sysselsättningsgraden för Skåne som helhet, 69 procent och riket på knappt 75 procent.

³⁹ I texten används sysselsättningsgrad även i de fall där förvärvsfrekvens avses. Sysselsättningsgrad är begreppet i AKU och förvärvsfrekvens är begreppet som används i RAMS. Båda syftar till att fånga samma sak, dvs. hur stor del av befolkningen i arbetsför ålder som arbetar.

⁴⁰ **Nordöstra Skåne**

Bromölla, Hässleholm, Hörby, Kristianstad, Osby, Östra Göinge

• **Nordvästra Skåne**

Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Perstorp, Svalöv, Åstorp, Ängelholm, Örkelljunga

• **Sydvästra Skåne**

Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg, Vellinge

• **Sydöstra Skåne**

Skurup, Sjöbo, Tomelilla, Ystad, Simrishamn

4.4.2 Utrikesfödda kvinnor bidrar till ökad sysselsättningsgrad

En sammanställning av SCB:s sysselsättningsdata visar att Skånes sysselsättningsgrad senaste tio åren enbart förändrats marginellt och haft en sämre utveckling än riket som helhet. Fördelas däremot sysselsättningsgradens utveckling efter födelseland och kön ser vi att vissa delar av befolkningen haft en snabb ökning av sysselsättningsgraden.

För personer födda *utanför* Europa har kvinnornas sysselsättning ökat mest. Den har ökat med 16 procent och för männen med 7 procent. Ökningen sker visserligen från låga nivåer men att sysselsättningen stärkts för både inrikes- och utrikes födda är en tydlig trend under senare år⁴¹.

⁴¹ Arbetsmarknadsrapporten 2018, www.arbetsformedling.se

5 Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen

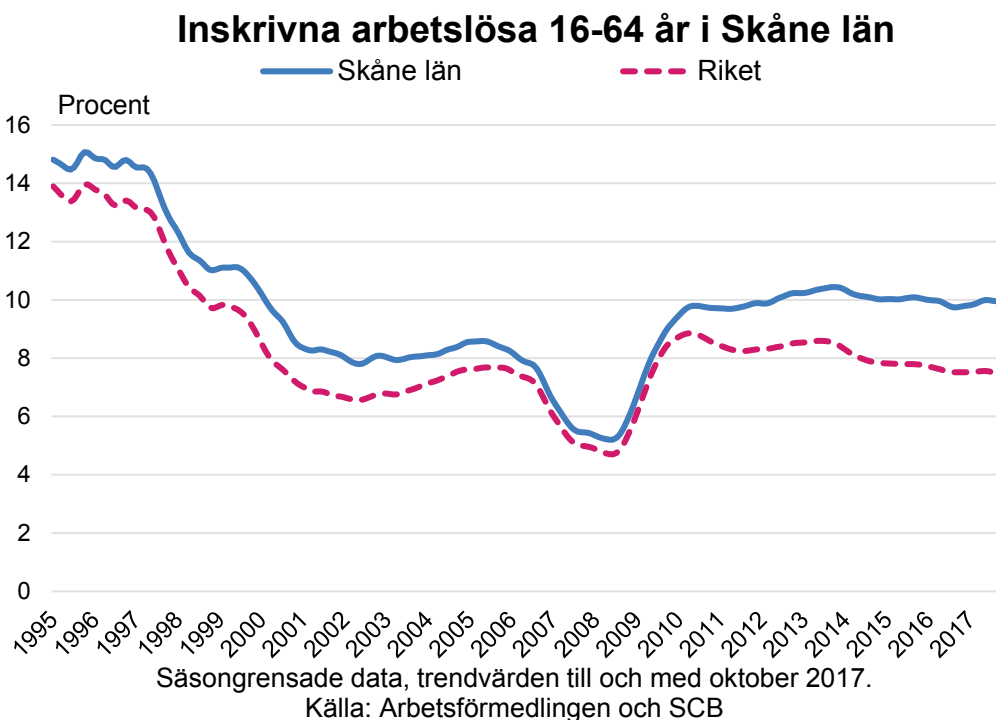
I detta kapitel beskrivs utvecklingen av arbetslösheten. Den huvudsakliga källan till uppgifterna kring arbetslöshetens utveckling över tid är Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Med arbetslösa avses personer som är *inskrivna på Arbetsförmedlingen som arbetslösa*. I gruppen ingår både öppet arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd.

Prognosen över arbetslöshetsutvecklingen fram till utgången av år 2019 finns i kapitlet "Prognos över sysselsättning och arbetslöshet".

5.1 Arbetslöshetens utveckling

Arbetslösheten har varit betydligt högre i Skåne än i riket under de senaste 20 åren. Endast under ett fåtal år i slutet av 1990-talet och under finanskrisen 2008/2009 var arbetslösheten i Skåne i nivå med rikets arbetslöshet. Den Skånska arbetslösheten som ökat sedan våren 2017, minskar nu sedan inledningen av året och trenden med ökande arbetslöshet i länet ser nu ut att vara bruten (se diagrammet nedan).

Skillnaden i andel arbetslösa mellan Skåne län och riket var i maj 2018 2,2 procentenheter. I jämförelse med de två andra storstadslänen, vars förutsättningar på arbetsmarknaden mer liknar Skånes, var arbetslösheten betydligt högre. Andelen arbetslösa var 3,4 procentenheter högre i Skåne än i Stockholms län och 3,1 procentenheter högre än i Västra Götalands län.

Utvecklingen under den senaste 12-månadersperioden har dock varit mer positivt för Skåne än de övriga storstadslänen. I jämförelse med april 2017 hade arbetslösheten minskat med 0,5 procentenheter i Skåne i april 2018 och 0,3 i Västra Götaland och 0,1 procent i Stockholms län. För prognosperioden ser trenden ut att fortsätta med att arbetslösheten minskar något snabbare i Skåne än i de övriga storstadslänen.

5.1.1 Vilka faktorer påverkar arbetslöshetsnivån?

Det är vanligt att prata om den ekonomiska konjunkturens påverkan på arbetsmarknaden, men det finns flera andra faktorer som påverkar arbetsmarknaden och arbetslösheten. De strukturella faktorerna spelar också stor roll. Exempel på strukturella faktorer är vilka företag som finns i området och vilken arbetskraft de efterfrågar. Ytterligare strukturella faktorer är hur väl befolkningens utbildning och arbetslivserfarenhet stämmer överens med arbetsgivarnas krav. Även befolkningens åldersstruktur är en sådan faktor. Politiska beslut om regelförändringar inom arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring kan också påverka arbetslöshetens storlek.

I Skåne finns både glesbygdsområden, bruksorter och en storstadsregion. Det innebär stora skillnader när det gäller t.ex. näringslivsstruktur och även utbildningsnivå. Beroende på vilka branscher som finns i kommunen eller delregionen påverkas man olika av svängningar i konjunkturen. Skillnaderna i utbildningsnivå och erfarenhet ger varierande förutsättningar att möta arbetsgivarnas efterfrågan på personal.

I Skånes industrityngda delar, dvs. nordöstra Skåne och några kommuner i nordvästra Skåne, har strukturomvandlingar inom industrin inneburit att arbetslösheten stannat kvar på relativt höga nivåer trots högkonjunkturen. Paradoxalt nog är samtidigt bristen på kompetent personal stor i dessa delar av länet.

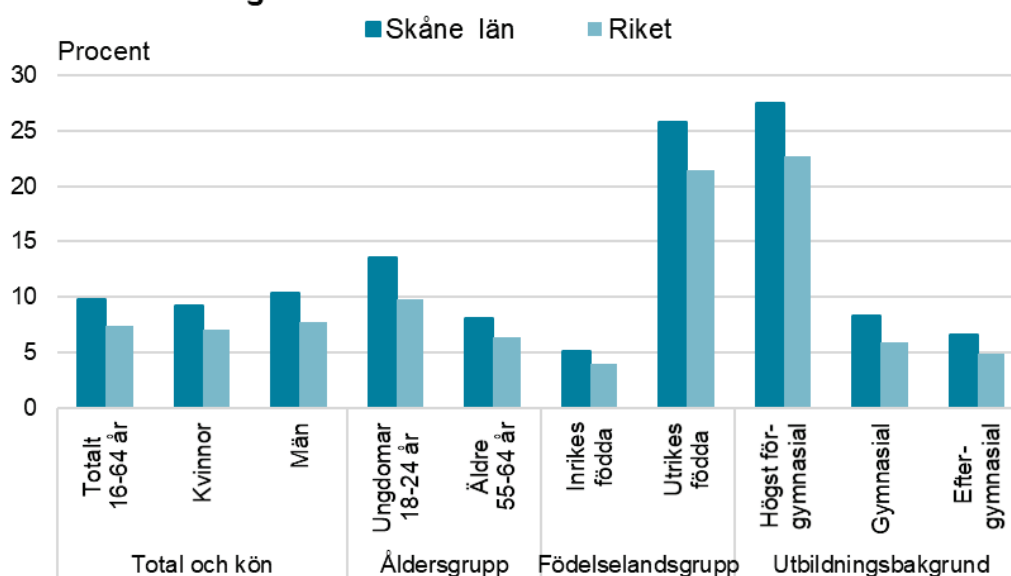
Arbetsmarknaden i västra Skåne har stora utmaningar, samtidigt som Malmö-Lund-regionen ofta benämns "Skånes sysselsättningsmotor". En stor del av utmaningen för västra Skåne är det utanförskap som en del av befolkningen lever i då de antingen inte alls kommer in på arbetsmarknaden eller har svårigheter att få varaktiga anställningar. En av de kommuner i länet som har störst utmaningar är storstadskommunen Malmö. Här bor en fjärdedel av länets befolkning (16-64 år) och här finns nästan en tredjedel av länets jobb. Samtidigt bor nästan 40 procent av länets arbetslösa här. Malmös sysselsättningstillväxt har varit nästan lika stark som Stockholms, medan kommunens arbetslöshet är nästan 9 procentenheter högre. Faktorer som en lägre utbildningsnivå bland kommuninvånarna samtidigt som många av de nya jobben ställer krav på minst gymnasieutbildning spelar roll för att förklara den höga arbetslöshetsnivån.

5.2 Arbetslöshetens sammansättning

Den stora utmaningen på Skånes arbetsmarknad är den höga arbetslösheten. Skillnaderna i arbetslöshet mellan olika grupper och mellan olika kommuner är mycket stora och det är därför viktigt att närmare beskriva arbetslöshetens sammansättning.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelat på olika grupper i Skåne län

genomsnitt av kv4 2017 och kv1 2018

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

Arbetslösheten skiljer sig något mellan könen där kvinnor har något lägre arbetslöshet än män. För riket som helhet är det tvärtom, där har män något lägre arbetslöshet än kvinnor och Skåne utmärker sig med en ovanligt hög arbetslöshet bland män. Skillnaderna i arbetslöshet bland könen förklaras till stor del av att fler män finns på arbetsmarknaden och kvinnor i en högre utsträckning står utanför arbetskraften och exempelvis istället studerar och är föräldralediga.

5.2.1 Ungdomsarbetslösheten minskar snabbt i Skåne

Arbetslösheten bland Skånes ungdomar (18-24 år) minskar snabbt och maj 2018 var den 58:e månaden i rad med minskad ungdomsarbetslöshet. I slutet på april 2018 var 7 800 unga arbetslösa, att jämföra med närmare 9 000 april 2017. Så få unga har inte varit arbetslösa sedan 2008. Denna stadiga förbättring syns tydlig i den relativa arbetslösheten där april-siffran 11,8 procent ska jämföras med 13,9 procent 2017. Bland ungdomarna sjunker arbetslösheten för både män och kvinnor, men klart snabbast för männen. Arbetslöshetsnivån är dock fortsatt påtagligt lägre bland unga kvinnor än bland unga män, i slutet på april 2018 var nivåerna 9,6 respektive 13,9 procent. En förklaring till den stora skillnaden är att fler unga kvinnor väljer att studera efter gymnasiet och därmed står utanför arbetskraften.

Utvecklingen varierar kraftigt mellan länets olika delar. Arbetslösheten bland ungdomar tenderar att vara lägre i regioner där hotell, restaurang, handel och företagstjänster (personaluthyrning, lokalvård mm.) utgör en stor del av företagen. Detta eftersom dessa branscher erbjuder många arbeten som har lägre utbildningskrav och anställer ett stort antal ungdomar. Det är sannolikt därför ungdomsarbetslösheten generellt är lägre i västra och södra regionerna av Skåne än i nordöstra Skåne.

Att arbetslösheten är högre för ungdomar än andra grupper är naturligt eftersom de är i en fas i livet då de håller på att etablera sig på arbetsmarknaden. Då är kortare perioder av arbetslöshet normalt eftersom många ingångsjobb är tillfälliga (kortare) anställningar. Ungdomar med kortare perioder av arbetslöshet är inte något stort arbetsmarknads- eller samhällspolitiskt problem. En del av de arbetslösa ungdomarna i statistiken är dessutom personer som går i gymnasiet eller högskolan och som söker ett extrajobb.

5.2.2 Arbetslösheten bland utrikesfödda vänder nedåt

Antalet arbetslösa personer födda utanför Sverige har ökat varje månad i Skåne sedan 2008 i jämförelse med samma månad ett år tidigare. I april 2018 var således första gången på drygt 10 år som antalet minskade. Den goda konjunkturen och det minskade inflödet av nyanlända till arbetsförmedlingen syns nu i arbetslöshetsstatistiken och arbetsförmedlingen förväntar sig att utvecklingen med minskad arbetslöshet kommer fortsätta under prognosperioden. Utöver den goda konjunkturen sjunker också arbetslösheten för gruppen på grund av att flyktinginvandringen minskar samt på att allt fler utrikesfödda påbörjar en utbildning.

Under de senaste tolv månaderna var i snitt 36 300 utrikes födda inskrivna som arbetslösa i Skåne. Den relativa arbetslösheten uppgick till 25,8 procent (riksgenomsnittet 21,5 procent). Av de utrikesfödda arbetslösa i Skåne är sju av tio födda utanför Europa. Arbetslösheten bland utrikesfödda kvinnor är lägre (24,9 procent) än bland utrikesfödda män (27,2 procent). Utvecklingen under det senaste året visar dock på en tydlig ökning av utrikesfödda kvinnors arbetslöshet medan männens arbetslöshet sjunker. En förklaring är att kvinnornas andel av de nyinskrivna nyanlända ökar. Under åren 2014-2016 var omkring fyra av tio av de nyanlända nyinskrivna kvinnorna. Under inledningen av 2018 är de över 50 procent. Ökningstakten är förväntad utifrån minskningen av antalet asylsökande och att en större del av de nyanlända nu är anhöriga till tidigare flyktinginvandrare.

Att gruppen utrikesfödda kvinnor har en ökande arbetslöshet under 2018 ska i första hand tolkas som att gruppen ökar i arbetskraften och gör inträde på arbetsmarknaden. Inte att gruppen upplever nya svårigheter eller sämre konjunktur än andra. Den ökade arbetslösheten är således positiv och en förutsättning för att på sikt höja sysselsättningsgraden för gruppen.

5.2.3 Arbetslösheten bland korttidsutbildade ökar 2018

En växande andel av de inskrivna arbetslösa saknar gymnasieutbildning, något som påverkar förutsättningarna för matchningen på arbetsmarknaden där allt fler jobb kräver gymnasieutbildning. Mellan april 2017 och april 2018 ökade antalet med 1 300 i Skåne, till 20 000 och de utgjorde därmed 33 procent av de inskrivna arbetslösa. Andelen har därmed

ökat med 7 procent jämfört med föregående tolv månaders period. Arbetslösheten för gruppen med högst grundskola var 27,4 procent (riksgenomsnittet 22,7 procent). Arbetslösheten bland kvinnor med högst grundskola är betydligt högre än bland män med högst grundskola, 30,0 procent mot 24,5 procent (senaste tolv månaders perioden). Däremot har andelen arbetslösa män med högst grundskoleutbildning ökat snabbare än andelen hos kvinnorna under den senaste tolv månaders perioden. Efter finanskrisen minskade efterfrågan på personer med högst grundskoleutbildning och har inte repat sig trots många nya jobb skapats inom detaljhandel, hotell och restaurang samt RUT-företag.

Av de som har högst grundskola var under den senaste tolv månaders perioden 60 procent födda utanför Europa. Andelen av de med högst grundskola som är födda utanför Europa har växt med ungefär fem procentenheter per år sedan 2015. För två år sedan var andelen 46 procent och för tio år sedan var andelen 20 procent.

Än lägre är efterfrågan på personer som inte har fullständig grundskoleutbildning. Idag består gruppen i Skåne av 9 800 individer i Skåne och har ökat med knappt 1 000 personer under den senaste 12-månaders perioden. Till antalet ökar inte gruppen lika snabbt längre, men utan grundskola är risken för långa tider i arbetslöshet påtaglig. Gruppen gynnas inte heller av den goda konjunkturen på samma sätt som grupper som står närmare arbetsmarknaden.

5.3 Antalet arbetslösa i utsatt ställning fortsätter att öka

För att arbetsförmedlare i sitt arbete ska kunna använda resurser på ett effektivt sätt behövs kunskap om vilka personer som kan behöva extra stöd, respektive vilka som sannolikt klarar sig med mindre stöd. Därför har Arbetsförmedlingen identifierat grupper som i genomsnitt möter större utmaningar på arbetsmarknaden. Dessa benämns som grupper med utsatt ställning. Det är dock viktigt att komma ihåg att alla personer inom dessa grupper inte har svårt att få arbete eftersom det finns betydande individuella skillnader. Samtidigt finns det personer som inte tillhör någon av dessa grupper som ändå behöver omfattande stöd.

Till de som bedömts ha en utsatt ställning på arbetsmarknaden räknar Arbetsförmedlingen:

- personer med högst förgymnasial utbildning
- personer födda utanför Europa
- personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- arbetslösa mellan 55 och 64 år

En gemensam nämnare för inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden att de i genomsnitt löper en högre risk än andra att hamna i långvariga perioder av arbetslöshet. Utflödet till arbete är lägre i dessa grupper än bland övriga arbetslösa.

I diagrammet nedan illustreras hur antalet arbetslösa utvecklats sedan mitten av 2000-talet. Den blå kurvan visar antalet inskrivna arbetslösa med utsatt ställning och de starkrosa strecken visar antalet arbetslösa som står närmare arbetsmarknaden (övriga arbetslösa). Sedan 2007 har de med utsatt ställning utgjort en majoritet av alla inskrivna arbetslösa.

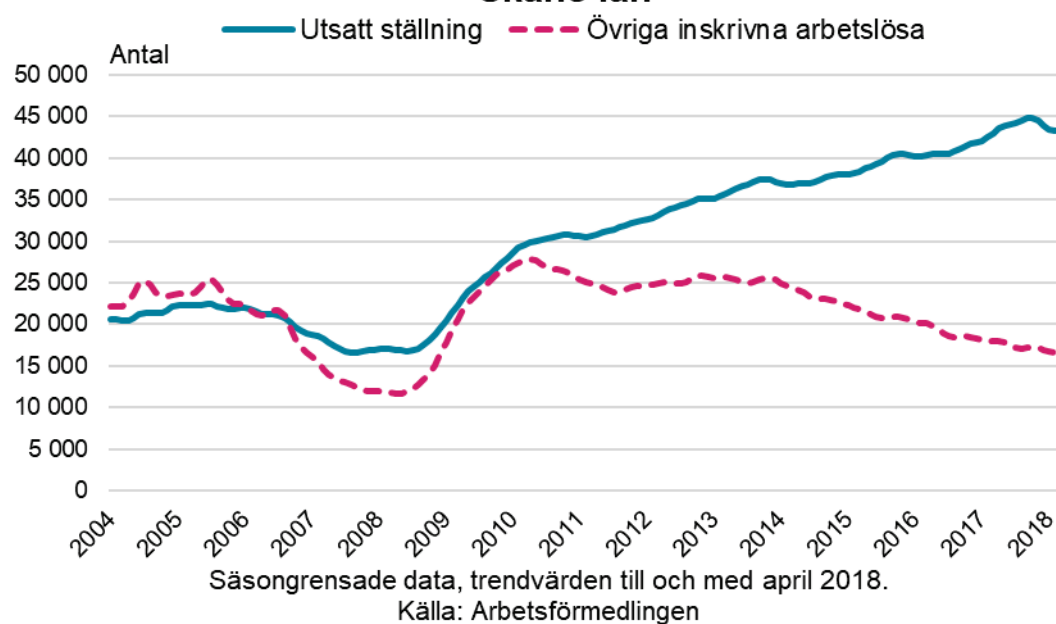
Utvecklingen av antal arbetslösa för de två grupperna följde i princip varandra fram till finanskrisen. I samband med finanskrisen ökade antalet arbetslösa i båda grupperna, men gruppen med utsatt ställning ökade betydligt kraftigare än övriga runt år 2010. Sedan dess har gruppen ”övriga” minskat snabbt. För gruppen ”utsatta” har utvecklingen varit den motsatta med kontinuerligt ökande arbetslöshet.

Sedan 2004 har andelen inskrivna arbetslösa som tillhör minst en av de fyra utsatta grupperna ökat från 47 till 72 procent i Skåne. Antalet inskrivna arbetslösa med utsatt ställning har mer än fördubblats från 21 500 (2004) till 43 300 i april 2018. Samtidigt har övriga inskrivna arbetslösa har minskat från 23 900 till 15 500. Av de som tillhör någon av de utsatta grupperna är 46 procent kvinnor och 54 procent män.

Det har således skett en mycket kraftig förändring av sammansättningen av de inskrivna arbetslösa, så att både ett större antal och en större andel idag står längre från arbetsmarknaden.

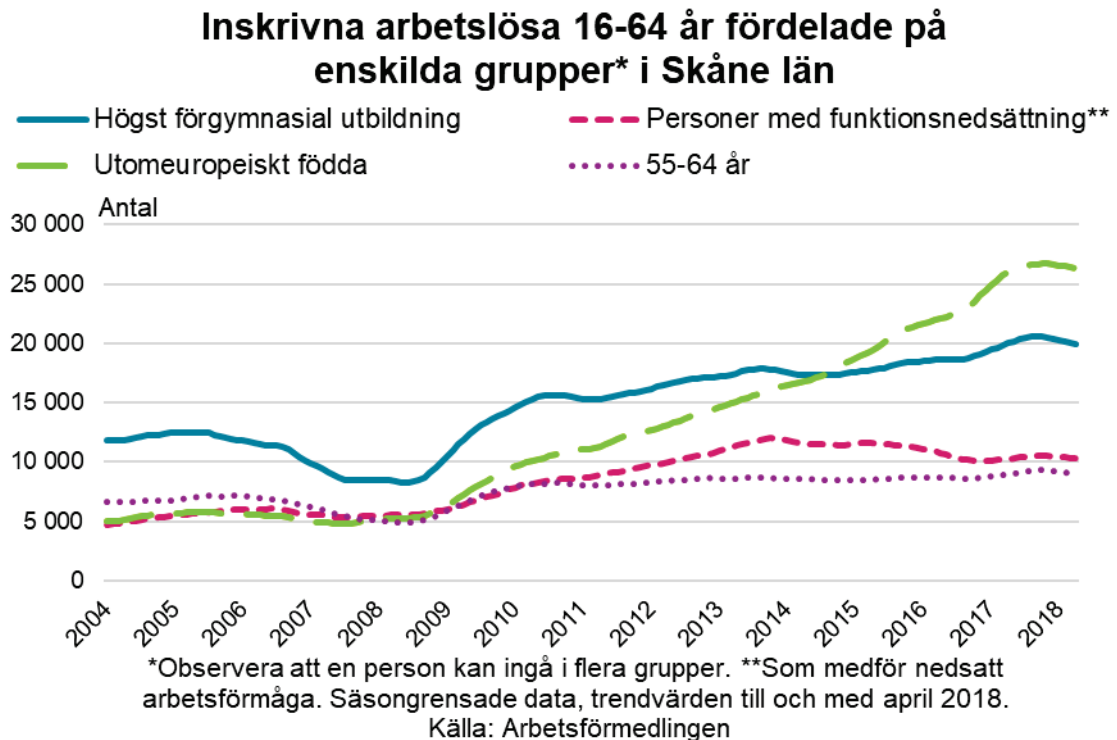
Gruppen *arbetslösa med en starkare ställning på arbetsmarknaden* består till största delen av personer födda i Sverige som har *minst* gymnasial utbildning. Det är en grupp med hög sysselsättningsgrad som hävdar sig bra på arbetsmarknaden. Gruppen har dessutom gynnats starkt av den ökade arbetskraftsefterfrågan under de senaste åren.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa i Skåne län

De arbetslösa med utsatt ställning tillhör alla minst en av de fyra undergrupperna; uto-meuropeiskt född, högst grundskoleutbildad, 55-64 år eller med en funktionsnedsättning som påverkar arbetsförmågan. Diagrammet nedan visar hur arbetslösheten utvecklats för dessa grupper. Från 2004 och fram till 2010 förändrades utvecklingen för de fyra grupperna ungefär samtidigt och i samma riktning. Efter 2010 har utvecklingen tydligt skiljt sig åt mellan grupperna. Arbetslösheten bland äldre (55-64 år) har hållit sig på en i princip oförändrad nivå. För arbetslösa med funktionsnedsättning⁴² vände antalet arbetslösa ner under 2014 och har sedan fortsatt att minska något.

⁴² Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

I den största gruppen, utomeuropeiskt födda, ser vi för första gången på ett decennium att ökningen avtagit under våren och går mot en minskning. Liknande är utvecklingen för de med högst förgymnasial utbildning (som till 60 procent består av utomeuropiskt födda). Att grupperna har gynnats av den starka arbetsmarknaden och det minskade inflödet blir allt tydligare. Under senaste tolv månadersperioden var 26 500 personer som är födda utanför Europa inskrivna som arbetslösa. Det motsvarar 43 procent av samtliga inskrivna arbetslösa i Skåne. Av dessa är 46 procent kvinnor.

Gruppen arbetslösa med högst förgymnasial utbildning (grundskola) omfattar 20 300 personer under den senaste tolv månadersperioden. Gruppen utgjorde 33 procent av alla inskrivna. Av alla inskrivna arbetslösa kvinnor har 33 procent högst förgymnasial utbildning. För män är motsvarande andel 35 procent.

Antalet arbetslösa i åldern 55-64 år, har i princip varit oförändrat sedan 2009 och ligger stabilt kring 9 000 personer. Gruppen är liten och utgör endast 15 procent av alla inskrivna arbetslösa. Andelen är den samma hos arbetslösa kvinnor och män, 14 procent respektive 15 procent.

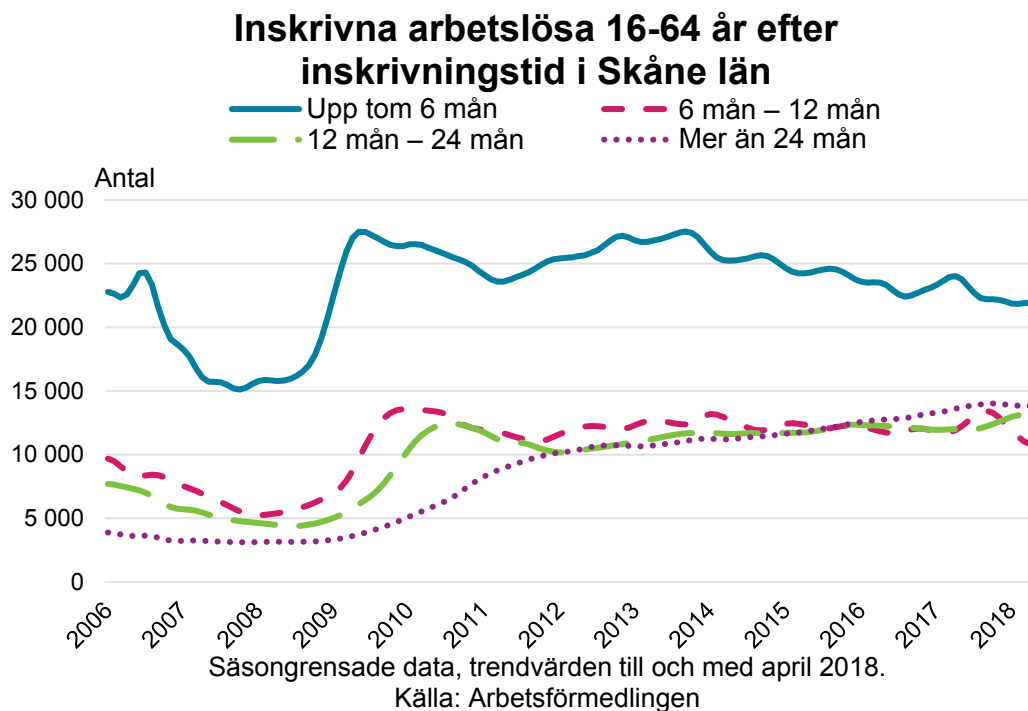
Antalet arbetslösa med funktionsnedsättning⁴³ har varit strax över 10 000 under de senaste åren. Av alla inskrivna arbetslösa har 17 procent en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det är en något större andel av kvinnorna som har en registrerad funktionsnedsättning, 18 procent mot 16 procent.

⁴³ Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

5.3.1 Antalet med kortare och längre tid i arbetslöshet ökar

I april 2018 var antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 12 månader 26 900. På ett år har antalet ökat med knappt 1 300 personer. Som andel av de inskrivna har arbetslösa med långa tider utan arbete (12 månader eller mer) ökat från 42 procent till 46 procent på ett år. Över en längre tidshorisont är trenden än tydligare och sedan 2008 har andelen ökat med 16 procentenheter. I goda tider kommer personer med korta arbetslöshetstider relativt snabbt ut i jobb på nytt. Kvar blir i större utsträckning de som varit utan arbete en längre tid och därmed inte har lika färsk yrkeserfarenhet. En ytterligare förklaring är den stora inflyttningen från utlandet. Bland gruppen som varit arbetslösa 12 månader eller längre är 22 procent nyanlända⁴⁴ och har därmed varit en relativt kort tid på svensk arbetsmarknad. Tittar vi också på utbildningsnivån bland de långtidsarbetslösa saknar 4 av 10 gymnasieutbildning.

Utvecklingen visar att antalet arbetslösa med kortare arbetslöshetstider minskar, samtidigt som de med längre arbetslöshet ökar. Detta pekar på att andelen av de arbetslösa som står längre ifrån arbetsmarknaden kommer att fortsätta att öka.

⁴⁴ Arbetsförmedlingen definierar "Nyanlända" som personer som är födda utanför EU/EES och som har varit inte har varit i Sverige längre än 36 månader efter erhållet uppehållstillstånd.

5.3.2 Utbildning – en vattendelare på Skånsk arbetsmarknad

Den tydligaste vattendelaren på svensk arbetsmarknad går mellan de som har en fullgjord gymnasieutbildning och de som saknar en sådan. Sambandet mellan arbetslöshetsnivå och utbildningsnivå är mycket tydligt – ju högre utbildning desto lägre arbetslöshetsnivå

Även om många som saknar en fullständig gymnasieutbildning kan få ett arbete, är det betydligt större risk att förlora arbetet vid en konjunkturnedgång jämfört med personer som slutfört gymnasiet. Att korttidsutbildade dessutom i lägre utsträckning flyttar⁴⁵ eller byter bransch är ytterligare två omständigheter som försvårar möjligheterna att få jobb. Förutom den högre risken för arbetslöshet har gruppen också högre risk att ha ekonomiskt bistånd⁴⁶.

Personer utan gymnasieutbildning⁴⁷ har högre risk för återkommande arbetslöshetsperioder samt ökad risk för långtidsarbetslöshet. Inom denna grupp har korttidsutbildade kvinnor och utrikesfödda svårast att få fast förankring på arbetsmarknaden.⁴⁸

Både för kvinnor och män är det stor skillnad i arbetslöshet mellan de som har minst gymnasieutbildning och de som inte har. Arbetslösheten bland personer utan gymnasieutbildning är över 27 procent⁴⁹ och bland personer med gymnasieutbildning var andelen 8,4 procent i Skåne. Det är en skillnad på nästan 20 procentenheter och trenden pekar på att ”gapet” på arbetsmarknaden mellan de som har och de som inte har gymnasieutbildning fortsätter att öka.

Låg utbildningsnivå försvårar matchningen

Arbetsgivares möjlighet att hitta personal påverkas av befolkningens utbildningsnivå. Dessa möjligheter ökar om de som söker arbete har utbildning som är relevant för de lediga jobben. Att arbetsgivare kan hitta personer med rätt kompetens är av stor betydelse för att kunna utföra och utveckla sin verksamhet. Den höga andelen arbetslösa bland personer med kortare utbildning kan därför sägas vara strukturellt felmatchade på arbetsmarknaden, eftersom endast fem procent av arbetstillfällen finns inom de yrkena med den lägsta kvalifikationsnivån. Samtidigt utgör de med lägst (förgymnasial) utbildning en tredjedel av alla arbetslösa i länet. Detta betyder att det finns få jobb som dessa personer är matchningsbara mot och att många personer med kort utbildning ofta stängs ute från arbetsmarknaden.

Av de skäl som beskrivit ovan, dels arbetsgivares möjlighet att hitta personal och dels individers möjligheter att få och behålla ett arbete, är det intressant att närmare beskriva de arbetslösa som saknar fullständig gymnasieutbildning. Det är stora skillnader mellan olika kommuner i Skåne. Högst andel som saknar gymnasieutbildning finns i

⁴⁵ Undersökningen har endast undersökt flyttning till andra län.

⁴⁶ SKL, Utbildning-Nyckeln till arbete www.skl.se.

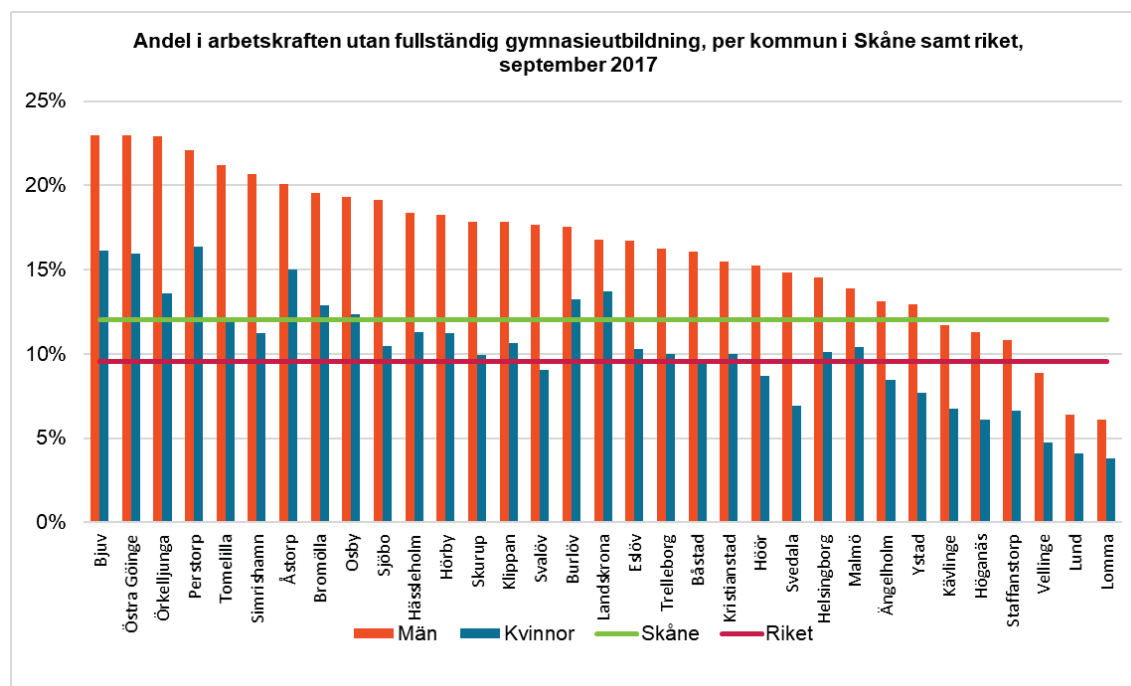
⁴⁷ När beskrivningen ”saknar/utan gymnasium” används i texten avses ”fullständigt gymnasium”. Här ingår även personer med samlat betygskort dokument eftersom de av SCB definieras som att sakna fullgjord gymnasieutbildning.

⁴⁸ SKL, Utbildning-Nyckeln till arbete www.skl.se

⁴⁹ Inskrivna arbetslösa 16-64 år, genomsnitt av kv4 2017 och kv1 2018.

Bjuv, Östra Göinge, Perstorp och Örskelljunga där cirka 20 procent av de som antingen arbetar eller är arbetslösa saknar gymnasieutbildning. Lägst andel som saknar gymnasieutbildning finns i Lomma och Lund där fem procent saknar gymnasieutbildning.

Eftersom det är stora skillnader mellan kvinnor och män i andel utan gymnasieutbildning visas andelarna uppdelat på kön i diagrammet nedan. Totalt i Skåne är andelen kvinnor utan gymnasium 10 procent, mot 14 procent bland männen.

Källa: Arbetsförmedlingen, Avser personer 16-64 år.

Andelen män som saknar fullständig gymnasieutbildning är betydligt högre än andelen kvinnor i samtliga Skånska kommuner. I var tredje skånsk kommun är andelen män som saknar gymnasium nästan dubbelt så hög som andelen kvinnor. Det sannolikt en viktig förklaring till varför arbetslösheten är högre bland män än kvinnor. Av de som saknar gymnasieutbildning är 25 procent födda utanför Europa och 38 procent är födda utanför Sverige. I förhållande till sin andel i arbetskraften är de utrikesfödda överrepresenterade bland personer utan gymnasieutbildning, men utgör inte en majoritet i gruppen. De flesta, drygt sex av tio, av de som saknar gymnasieutbildning är födda i Sverige.

Att en större andel kvinnor klarar gymnasiet och sedan också läser vidare på högskola är välkänt. Av kvinnorna i arbetskraften i Skåne har 47 procent studerat efter gymnasiet, medan andelen bland männen är 36 procent.

6 Fördjupningsruta: Var jobbar personer utan gymnasieutbildning?

På den skånska arbetsmarknaden arbetar 54 000 personer⁵⁰ som har grundskola som högsta avslutade utbildning. Det motsvarar var tionde av alla som jobbar i Skåne. Av dessa är 20 000 kvinnor och 34 000 är män. De största branscherna för personer med högst grundskola är handel, industri och företagstjänster. Det är nästan en dubbelt så stor andel av de sysselsatta männen i Skåne som har grundskola som högsta utbildning jämfört med kvinnorna, 12 procent mot 7 procent. Av de sysselsatta i Skåne med högst grundskola är drygt var fjärde (27 procent) född utanför Sverige.

De fem största yrkena för kvinnor med högst grundskoleutbildning är *städare, vårdbiträden, butikssäljare av dagligvaror, personliga assistenter samt restaurang- och köksbiträden*. För män med högst grundskola är *lager- och terminalpersonal, lastbilsförare, fastighetsskötare, företagssäljare, motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer* de största yrkena sett till antalet sysselsatta.

De fem största yrkena för förvärvsarbetande med högst grundskoleutbildning 16-64 år efter kön per yrke Skåne, 2015

Yrke	Kvinnor, antal	Yrke	Män, antal
Städare	2600	Lager- och terminalpersonal	1800
Vårdbiträden	1300	Lastbilsförare	1600
Butikssäljare (dagligvaror)	1000	Fastighetsskötare	1034
Personliga assistenter	1000	Företagssäljare	700
Restaurang- och köksbiträden	900	Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer	700

Källa: SCB

Vilka branscher som sysselsätter flest utan gymnasieutbildning skiljer sig åt mellan kvinnor och män. Största branschen för kvinnor är vård och omsorg medan största bransch för män utan gymnasieutbildning är industrin.

⁵⁰ I åldersgruppen 16-64 år.

**Fördelning av förvärvsarbetande med högst grundskoleutbildning
16-64 år efter kön per näringsgren, Skåne län, 2015**

	Kvinnor	Män
Tillverkning och utvinning samt energi o miljö	9%	20%
Handel	16%	17%
Finans- och företagstjänster	16%	13%
Vård och omsorg	23%	5%
Byggindustri	1%	15%
Hotell och restauranger	9%	6%
Transport	2%	11%
Personliga och kulturella tjänster	7%	4%
Utbildning	9%	2%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	2%	4%
Civila myndigheter och försvaret	2%	1%
Okänd verksamhet	2%	1%
Informations- och kommunikationsföretag	1%	1%
Summa	100%	100%

Källa: SCB

Vilka branscher som sysselsätter flest med högst grundskola skiljer sig inte bara åt beroende på kön. Också om en är född i Sverige eller utomlands ser ut att spela roll. För utrikesfödda med högst grundskola är det vanligast att arbeta inom företagstjänster, vård och omsorg eller hotell och restaurang. För inrikes födda är de största branscherna handel, industri och företagstjänster.

En första intressant observation är att arbetsmarknaden för personer som saknar gymnasieutbildning inte är begränsad till yrken som återfinns på den lägsta kvalifikationsnivån. Det vill säga till yrken som enligt SCB inte kräver en gymnasieutbildning⁵¹. Av de sysselsatta i Skåne med högst grundskola arbetade 8 200 personer inom ett sådant yrke. Det motsvarar 15 procent av de sysselsatta med högst grundskola. Således arbetar 85 procent med yrken som egentligen kräver minst en gymnasieutbildning.

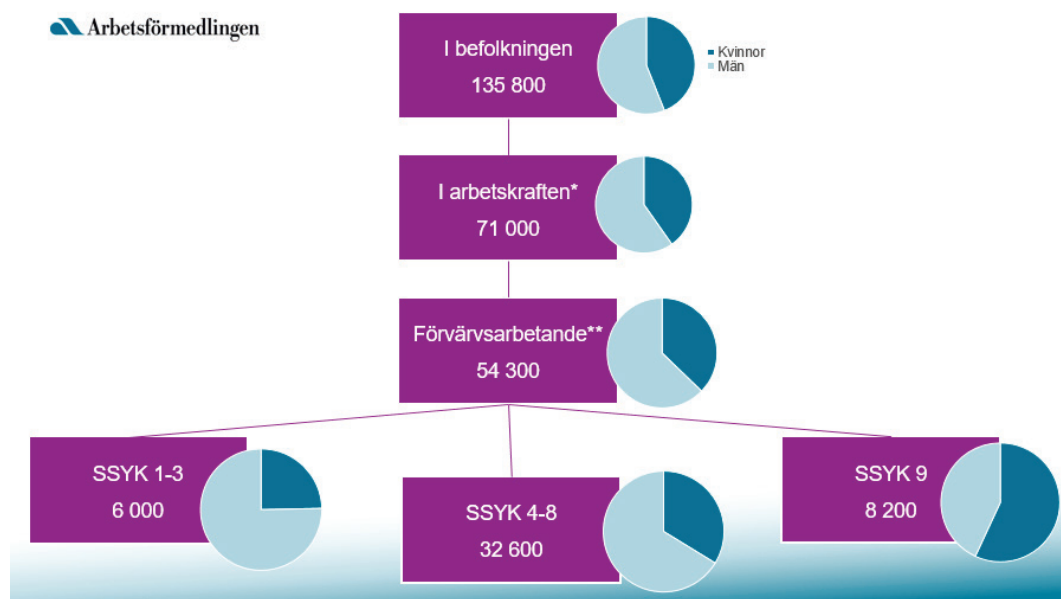
Den största delen, sex av tio, av alla som har grundskola som högsta utbildning arbetar inom ett yrke som enligt SCB:s definition egentligen kräver gymnasieutbildning⁵². Vidare var drygt en av tio av de som saknade en gymnasieutbildning verksamma som chefer eller inom yrken som normalt kräver en eftergymnasial utbildning på minst två år.⁵³ De största yrket för personer utan gymnasieutbildning, men som normalt kräver högskoleutbildning är företagssäljare. Detta gäller såväl kvinnor som män.

⁵¹ Avser yrken inom yrkesområde 9 enligt SSYK 2012.

⁵² Avser yrken inom yrkesområde 3-8 enligt SSYK 2012.

⁵³ Avser yrken inom yrkesområde 1-3 enligt SSYK 2012.

En andra observation att lyfta är att kvinnor utgör en majoritet (57 procent) av de med kort utbildning som arbetar inom yrken utan krav på gymnasieutbildning. Inom gruppen yrken med de högsta kraven (chefer eller yrken som kräver högskoleutbildning) utgör kvinnor å andra sidan endast en fjärdedel av de med kort utbildning. Detta kan jämföras mot att av de 54 000 sysselsatta i Skåne som högst har grundskoleutbildning är en tredjedel kvinnor och två tredjedelar män. Detta indikerar att män har större chans än kvinnor att få yrken eller positioner som de saknar formell utbildning för.

Källa: SCB. **Yrke okänt, militärt arbete och övriga inkluderas här och uppgår till cirka 6 000. Dessa ingår inte under redovisningen under respektive SSYK.

Förklaring av yrkesgrupper i bilden ovan

SSYK2012	Yrkesområde
1	Chefsyrken
2	Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens
3	Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande
4	Yrken inom administration och kundtjänst
5	Service-, omsorgs- och försäljningsarbete
6	Yrken inom lantbruk, trädgård, skogsbruk och fiske
7	Yrken inom byggverksamhet och tillverkning
8	Yrken inom maskinell tillverkning och transport med mera
9	Yrken med krav på kortare utbildning eller introduktion

Källa: SCB

7 Utmaningar på länets arbetsmarknad

Efterfrågan på arbetskraft fortsätter att vara mycket stark och både offentliga och privata arbetsgivare planerar att öka sina personalstyrkor. Parallellt blir det allt svårare för arbetsgivarna att hitta den arbetskraft de söker. Trots många inskrivna arbetslösa är tillgången på arbetssökande med efterfrågade kompetenser liten och utvecklingen bedöms bromsa sysselsättningstillväxten under både 2018 och 2019. Obalansen mellan vad arbetsgivarna efterfrågar och den arbetskraft som finns tillgänglig blir allt större, vilket försvårar matchningen och ökar risken för långtidsarbetslöshet.

Arbetsförmedlingen står inför tre viktiga utmaningar de närmaste åren:

- *Bidra till effektiv matchning*
- *Underlätta etableringen på arbetsmarknaden*
- *Motverka långa tider i arbetslöshet*

Trots det goda konjunkturläget förväntas utmaningarna bli större framöver och kräver framför allt stora utbildningsinsatser. En väl fungerande kompetensförsörjning är en viktig förutsättning för tillväxt och välfärdsutveckling. Därför är den stora bristen på arbetskraft i Skåne en utmaning som kräver olika breda lösningar som bygger på samarbete mellan Arbetsförmedlingen, kommuner, näringsliv och andra aktörer.

Förbättra matchning till jobb och utbildning

Bristen på arbetskraft leder bland annat till längre rekryteringstider, vilket innebär att arbetsgivarna både har svårt att ersättningsrekrytera och att utöka sina personalstyrkor i planerad takt. Den stora bristen på arbetskraft bromsar därför sysselsättningstillväxten och färre människor kommer i arbete.

Bristen på arbetskraft har också negativa konsekvenser för Skånskt näringsliv. När arbetsgivare inte kan hitta personal resulterar det i att företag drar ned på sin produktion, tackar nej till affärer och skjuter expansionsplaner på framtiden. Uteblivna rekryteringar ger också lägre kvalitet i välfärden. När exempelvis sjuksköterskor inte kan rekryteras i tillräcklig omfattning behöver operationer ställas in med alla de konsekvenser det innebär för den enskilde och för samhället i stort. När arbetslösa personer inte kommer i arbete kvarstår samhällets kostnader för a-kassa och försörjningsstöd. Det leder också till lägre skatteintäkter och tydligare press på välfärdens finansiering.

För att motverka bristerna måste utbildningar inom utbildningsväsendet få en tydligare inriktning mot bristyrken. Idag går endast 7 av 10 gymnasieelever ett studieförberedande program. Att unga idag väljer bort de yrkesförberedande utbildningarna på gymnasiet kommer att fördjupa de redan idag tydliga bristerna på arbetskraft. Detta är ett exempel på hur utbildningsväsendet i många fall är felmatchat mot arbetsmarknadens behov.

Brister skulle också kunna dämpas om möjligheterna till komplettering av redan befintlig utbildning förbättrades. Detta gäller framför allt för personer som redan har en utbildning

från ett annat land. Parallellt bör möjligheterna till validering av en tidigare yrkeserfarenhet gå snabbare och omfatta fler personer. Detta är en angelägen lösning eftersom bristen på arbetskraft inom många yrken är akut och det ofta tar längre tid att nyutbilda personer samt att bygga ut antalet utbildningsplatser än att validera och komplettera befintlig utbildning och yrkeserfarenhet.

Arbetsförmedlingen har emellertid bara begränsade möjligheter att på ett påtagligt sätt förändra bristsituationen på arbetsmarknaden. Exempelvis är grundläggande utbildning ett kommunalt ansvar. Detta är en stor utmaning för länet då omkring 20 000 arbetssökande saknar gymnasieutbildning och därmed är utestängda från en stor del av arbetsmarknaden.

Bristen på personal försvåras också av att arbetsmarknaden fortfarande är starkt könsuppdelad. Matchningsmöjligheterna på arbetsmarknaden begränsas när arbetsgivare söker efter personal med ett visst kön, när arbetssökande endast söker arbete eller utbildning inom yrken som domineras av just deras kön. Att välja bort hälften av arbetsmarknaden eller hälften av den potentiella arbetskraften kan inte anses effektivt. Arbetsförmedlingen har därför fått i uppgift av regeringen att jobba för minskad könssegregation på arbetsmarknaden.

Snabba på utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden

Utvecklingen för utrikes födda på arbetsmarknaden ser i de flera avseenden positiv ut. Både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden bland utrikes födda ökar stadigt och är nu på de högsta nivåerna sedan 2005. Under senare år har sysselsättningsgraden dessutom ökat betydligt snabbare för utrikesfödda än för inrikes födda, och då särskilt bland de utrikesfödda kvinnorna. Trots detta är sysselsättningsgraden fortfarande betydligt lägre än hos inrikes födda. . Inflödet av nyanlända till arbetskraften är fortsatt stort och även om arbetslösheten bland utrikes födda minskar, är den fortfarande hög

För att nyttja kompetensen som finns bland arbetslösa som har utbildning eller yrkeserfarenhet från andra länder gäller det att bli bättre på identifiering och validering. Särskilt avgörande är det att bättre ta till vara de erfarenheter och kompetenser utomeuropeiskt födda kvinnor har. Att nyttja den arbetskraftsresurs som finns bland dessa kvinnor är viktigt, inte bara för sysselsättningstillväxten, utan också för ekonomisk självständighet⁵⁴.

Eftersom antalet personer i arbetsför ålder som är födda i Sverige minskar, är Skåne beroende av det tillskott av arbetskraft som kommer genom invandringen. Det är därför mycket viktigt att utrikesfödda kommer in på arbetsmarknaden.

Motverka långa tider i arbetslöshet

⁵⁴ Ett av de jämställdhetspolitiska delmålet är det om ekonomisk jämställdhet. Det innebär att "Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut." (<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/>)

Såväl antalet som andelen av de inskrivna som varit arbetslösa länge än ett år har ökat senaste året. Ökningen sker enbart bland utrikesfödda arbetslösa. Bland inrikes födda minskar antalet arbetslösa. En av förklaringarna till ökningen är att många nyanlända som blivit klara med Arbetsförmedlingens etableringsinsatser inte hunnit komma i arbete.

Den största utmaningen på arbetsmarknaden har de personer som saknar motsvarande svensk gymnasieutbildning. En fullständig gymnasieutbildning är en förutsättning för att bli fast förankrad på arbetsmarknaden idag. Hälften av de arbetslösa utan gymnasieutbildning har varit utan arbete mer än ett år. En större andel av de arbetslösa kvinnorna med kort utbildningsbakgrund har varit utan arbete mer än ett år jämfört med män med motsvarande utbildning. Det visar att kvinnor med kort utbildning har en ännu svårare situation på arbetsmarknaden.

För att pressa tillbaka långtidsarbetslösheten krävs en kombination av olika insatser, framför allt utbildning men också subventionerade anställningar är en hörnsten i den aktiva arbetsmarknadspolitiken. För att en arbetslös med någon form av subvention ska få möjlighet att komma ut i arbete krävs dock ett välutbyggt och välfungerande samarbete med såväl näringslivet som med kommuner och landsting samt arbetsmarknadens parter.

Ytterligare en utmaning blir att jobba tillsammans med arbetsgivare och arbetssökande för att bryta traditionella yrkesval som styrs av kön när det gäller t.ex. arbetsmarknadsutbildning⁵⁵, extratjänster och nystartsjobb. Det skulle sannolikt leda till en mer jämställd fördelning av jobbnära arbetsmarknadsinsatser och en mer jämställd arbetsmarknad.

⁵⁵ Ett av de jämställdhetspolitiska målen är det jämställdhetspolitiska delmålet om jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1 Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbetssätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 1 033 arbetsställen inom det privata näringslivet i Skåne län och svarsfrekvensen blev 77,8 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 228 offentliga arbetsgivare i urvalet i Skåne län och svarsfrekvensen uppgick till 88,2 procent.

8.2 Bilaga 2 Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

^[4] Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

8.3 Bilaga 3 Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 4 2017 och kvartal 1 2018, Skåne län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvin- nor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Förgym- nasial	Gym- nasial	Efter- gymn- asial
Svalöv	7,1	6,8	7,4	10,4	7,6	4,5	20,0	19,3	5,7	4,7
Staffanstorps	5,0	4,9	5,1	9,5	5,4	3,6	13,6	17,9	4,4	3,1
Burlöv	10,5	10,0	10,9	15,6	10,1	6,5	17,4	24,1	9,1	6,8
Vellinge	4,0	3,7	4,3	5,5	5,0	3,3	11,6	9,1	4,0	3,3
Östra Göinge	14,6	14,0	15,0	23,9	8,1	5,5	56,3	34,8	9,0	11,2
Örkelljunga	7,8	8,2	7,5	11,6	5,9	4,4	26,3	17,8	5,2	6,7
Bjuv	9,9	9,9	9,8	13,0	8,6	5,7	23,9	19,2	7,0	9,9
Kävlinge	4,7	4,3	5,0	10,1	4,4	3,4	16,4	14,5	4,2	3,2
Lomma	3,2	2,9	3,6	6,2	3,3	2,3	12,8	15,4	3,5	2,1
Svedala	5,2	5,1	5,2	9,8	6,4	3,9	16,0	13,1	4,5	3,8
Skurup	7,4	7,7	7,0	11,7	6,8	5,4	21,5	17,7	5,8	5,7
Sjöbo	6,0	6,1	6,0	10,4	6,0	4,5	19,9	13,4	4,5	5,4
Hörby	6,8	7,0	6,5	10,1	4,6	4,3	23,2	17,6	4,9	4,9
Höör	5,7	5,6	5,9	10,8	5,2	4,2	17,3	16,0	4,8	3,8
Tomelilla	8,1	8,5	7,7	13,5	6,9	5,4	27,1	17,6	5,8	7,5
Bromölla	9,2	9,5	8,9	18,4	6,1	5,4	30,5	21,4	6,5	7,7
Osby	8,2	8,2	8,1	12,8	5,4	4,0	30,4	18,9	5,5	7,7
Perstorp	12,3	12,0	12,7	16,0	6,9	5,6	34,5	25,6	9,1	9,7
Klippan	8,7	9,2	8,3	13,0	7,1	5,7	23,5	20,2	6,5	7,7
Åstorp	11,5	11,6	11,4	16,1	9,8	5,8	26,8	24,5	8,6	9,4
Båstad	6,8	6,8	6,7	10,0	4,2	3,7	24,7	15,1	5,1	6,3
Malmö	14,4	13,0	15,7	17,5	13,0	6,8	28,2	39,9	13,6	8,9
Lund	6,3	5,6	7,0	6,9	5,1	3,5	16,8	25,4	6,9	4,7
Landskrona	13,8	13,5	14,1	15,8	11,8	7,6	28,2	33,1	11,2	9,2
Helsingborg	10,9	10,6	11,2	12,7	9,5	5,4	26,4	29,0	9,0	7,7

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2018
Skåne län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvin- nor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Förgym- nasial	Gym- nasial	Efter- gymn- asial
Höganäs	5,8	5,5	6,0	10,9	5,1	3,8	17,9	17,5	4,9	4,4
Eslöv	8,6	8,2	8,9	14,5	7,4	5,3	22,9	23,2	7,0	5,5
Ystad	6,4	6,3	6,6	10,4	6,1	4,7	21,8	18,1	5,7	4,3
Trelleborg	8,3	7,6	9,0	12,6	7,8	5,8	20,3	19,4	6,8	6,4
Kristianstad	10,3	9,4	11,0	16,0	6,7	4,9	31,8	30,2	8,4	6,0
Simrishamn	8,6	7,9	9,2	13,2	5,4	4,8	32,8	22,0	6,0	6,0
Ängelholm	6,5	6,6	6,5	10,1	6,1	4,4	20,5	17,8	5,7	4,5
Hässleholm	10,2	9,9	10,4	17,5	6,9	5,6	31,6	25,3	7,9	7,0
Länet	9,9	9,3	10,4	13,5	8,1	5,2	25,8	27,4	8,4	6,6
Riket	7,4	7,0	7,7	9,8	6,4	3,9	21,5	22,7	5,9	4,9

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2018
Skåne län

	Befolkning 16-64 år	Förändring i %	Sysselsatta 16-64 år	Förändring i %	Sysselsättningsgrad
Region\ Pe- riod	2016	2006/2016	2016	2006/2016	2016
Lomma	12 927	14,4	10 271	19,0	79,5
Kävlinge	17 700	3,3	14 048	6,2	79,4
Svedala	12 190	1,1	9 597	5,4	78,7
Staffanstorps	13 472	3,8	10 487	6,4	77,8
Ystad	16 733	0,8	12 983	7,1	77,6
Ängelholm	24 091	1,4	18 625	6,4	77,3
Sjöbo	11 073	0,6	8 450	8,4	76,3
Höör	9 623	5,8	7 303	13,4	75,9
Hörby	9 049	1,7	6 851	6,4	75,7
Vellinge	19 650	-0,1	14 840	1,5	75,5
Höganäs	14 226	1,3	10 707	3,8	75,3
Båstad	7 842	-5,8	5 902	-2,2	75,3
Tomelilla	7 601	-1,6	5 683	3,7	74,8
Skurup	9 169	1,5	6 782	5,6	74,0
Eslöv	19 942	5,2	14 622	8,5	73,3
Simrishamn	10 301	-8,8	7 537	-4,9	73,2
Osby	7 469	-1,8	5 448	-2,8	72,9
Bromölla	7 240	-3,8	5 255	-5,3	72,6
Trelleborg	26 050	4,7	18 875	8,1	72,5
Svalöv	8 484	3,1	6 137	5,9	72,3
Hässleholm	30 378	0,6	21 862	1,5	72,0
Kristianstad	49 740	4,0	35 424	5,1	71,2
Örkelljunga	5 737	-2,1	4 043	-1,2	70,5
Klippan	10 147	1,7	7 150	5,8	70,5
Åstorp	9 182	7,5	6 393	7,8	69,6
Bjuv	9 137	3,7	6 360	5,4	69,6

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2018
Skåne län

Östra Göinge	8 317	-3,0	5 780	-6,3	69,5
Helsingborg	86 414	10,1	59 515	12,6	68,9
Burlöv	10 670	9,2	7 134	11,5	66,9
Perstorp	4 314	1,4	2 811	-1,3	65,2
Landskrona	26 716	7,3	17 351	13,1	64,9
Lund	77 396	8,0	50 096	10,6	64,7
Malmö	212 379	18,5	133 577	25,4	62,9
Skåne län	805 359	7,6	557 899	10,9	69,3
Riket	6 152 410	5,1	4 599 466	9,3	74,8

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Skåne län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna på ett och fem års sikt för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2018.

Arbetsförmedlingen
113 99 Stockholm
Telefon 0771-60 00 00
www.arbetsformedlingen.se